

รายงานผลการพิจารณาศึกษา
ของคณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เรื่อง

“ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕”

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รายงานผลการพิจารณาศึกษา
ของคณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เรื่อง

ทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์
ประธานคณะกรรมการ

นายมนต์เชียร บุญตัน
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง

นางสุวรรณี สิริเวชชะพันธ์
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ
เลขานุการคณะกรรมการ

พลอากาศเอก ชนัท รัตนอุบล
โฆษกคณะกรรมการ

นายแถมสิน รัตนพันธุ์
กรรมการและที่ปรึกษา

พลตรี จารึก อารีราชการณย์
กรรมการและที่ปรึกษา

พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์
กรรมการและที่ปรึกษา

พลเอก วีรฉัตร ฉันทศาสตร์โกศล
กรรมการและที่ปรึกษา

นางกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์
กรรมการ

รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย
กรรมการ

พลเอก อีระวัฒน์ บุญยะประดับ
กรรมการ

นายปรีชา วัชรากัย
กรรมการ

พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรดม
กรรมการ

พลตำรวจเอก พงศพัศ พงษ์เจริญ
กรรมการ

พลเอก ไผชนต์ คำทันเจริญ
กรรมการ

นายยุทธนา ทัพเจริญ
กรรมการ

พลเอก ยุทธศิลป์ โดยชื่นงาม
กรรมการ

พลเอก อุดลยเดช อินทะพงษ์
กรรมการ

พลเอก อรุณ สมตน
กรรมการ

พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์
กรรมการ

นางสาวศิริพร ภิญโญศิริธร
ผู้ช่วยเลขานุการ
คณะกรรมการ

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ
ในคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พลอากาศเอก ชนัท รัตนอุบล
รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง

นายมณฑิธร บุญตัน
ประธานคณะอนุกรรมการ

นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ
รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง

นางพวงแก้ว กิจธรรม
อนุกรรมการและเลขานุการ

นายธีรยุทธ สุคนธวิท
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์
อนุกรรมการและที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางสาววันทนีย์ พันธชาติ
อนุกรรมการ

นายวิฑูต บุนนาค
อนุกรรมการ

นายรัตน์ กิจกรรม
อนุกรรมการ

นางอาทิชา นรารวีชร
อนุกรรมการ

(สำเนา) บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

ที่ สว (สนช) (กมธ ๓) ๐๐๑๙ / (ร ๗๔) วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ ประกอบข้อ ๘๕ วรรคสอง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิเคราะห์สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งประสานกับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศ ประชาคมนานาชาติเกี่ยวกับแนวทางการ ร่วมมือเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริม ศักยภาพของชุมชน ด้านการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ การสงเคราะห์ดูแลผู้ยากไร้ การสร้างหลักประกันและ ความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยรวม รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายวัลลภ ตังคณานุก์รัช	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายมณฑิร บัญตัน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางสุวรรณี สิริเวชชะพันธ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	เลขาธิการคณะกรรมการ
๖. พลอากาศเอก ชนัท รัตนอุบล	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายแถมสิน รัตนพันธุ์	กรรมการและที่ปรึกษา
๘. พลตรี จารึก อารีราชการัณย์	กรรมการและที่ปรึกษา
๙. พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์	กรรมการและที่ปรึกษา
๑๐. พลเอก วีรณ ฉันทศาสตร์โกศล	กรรมการและที่ปรึกษา
๑๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์	กรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย	กรรมการ
๑๓. พลเอก ธีระวัฒน์ บุญยะประดับ	กรรมการ
๑๔. นายปรีชา วัชรากัย	กรรมการ
๑๕. พลตำรวจเอก พงศพัศ พงษ์เจริญ	กรรมการ
๑๖. พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรตม	กรรมการ

๑๗. พลเอก ไชยยนต์...

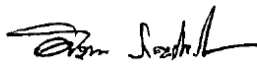
๑๗. พลเอก ไพชยนต์ คำทันเจริญ	กรรมการ
๑๘. นายยุทธนา ทัพเจริญ	กรรมการ
๑๙. พลเอก ยุทธศิลป์ โดยชื่นงาม	กรรมการ
๒๐. พลเอก อุดลยเดช อินทะพงษ์	กรรมการ
๒๑. พลเอก อรุณ สมตน	กรรมการ
๒๒. พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์	กรรมการ

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๑ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

(ลงชื่อ) วัลลภ ตังคณานูรักษ์
(นายวัลลภ ตังคณานูรักษ์)
ประธานคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน
สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สมานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวศิริพร ภิญญาสิริธร)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก
เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สำนักกรรมการ ๓

สำนักกรรมการ ๓

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการสังคมฯ

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๕ - ๖

โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๖

พิมพ์ปญา พิมพ์

พิมพ์ปญา/สุริยะ ทาน

ศิริพร ตรวง

รายงานผลการพิจารณาศึกษา
เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕
ของคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ ประกอบข้อ ๘๕ วรรคสอง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งประสานกับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศ ประชาคมนานาชาติเกี่ยวกับแนวทางการร่วมมือ เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมศักยภาพ ของชุมชน ด้านการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ การสงเคราะห์ดูแลผู้ยากไร้ การสร้างหลักประกันและ ความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยรวม รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาเรื่องดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๑ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา ดังนี้

๑.๑ คณะกรรมการได้มีมติมอบหมายให้คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ทำหน้าที่พิจารณาศึกษา ซึ่งอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) นายมณฑิร บุญตัน	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒) พลอากาศเอก ชนิต รัตนอุบล	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔) ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์	อนุกรรมการและที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๕) นายรัตน์ กิจธรรม	อนุกรรมการ
๖) นางสาววันทนี พันธ์ชาติ	อนุกรรมการ
๗) นายวิฑูต บุนนาค	อนุกรรมการ
๘) นางอาทิตยา นราวรรณ	อนุกรรมการ
๙) นางพวงแก้ว กิจธรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๐) นายธีรยุทธ สุขอนันท์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ ประกอบด้วย

๑) นายชูศักดิ์ จันทยานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒) นายต่อพงศ์ เสลานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๓) นางเบญจา ชลธารันนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๔) นายประกาศิต กายะสิทธิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๕) นางพิมพ์พา ขจรธรรม	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๖) นางวัชรารัตน์ รั้วไพบูลย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๗) นายศุภชีพ ดิษเทศ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๘) นายสมชาย เจริญอำนวยสุข	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๙) นายสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๐) นายอนุชา รัตนสินธุ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๑.๒ ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติแต่งตั้ง นางสาวศิริพร ภิญโญสิริธร ผู้บังคับบัญชา กลุ่มงานคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๙๑ วรรคสาม

๑.๓ การพิจารณาข้อมูล ข้อเท็จจริง

๑) การเชิญบุคคลและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(๑) นายสมชาย เจริญอำนวยสุข	อธิบดีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
(๒) นางไพวรรณ พลวัน	รองอธิบดีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
(๓) นางจินตนา จันทร์บำรุง	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ
(๔) นางสาววิจิตา รชตะนันท์กุล	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
(๕) นางสุกัญญา บัวจันทร์	ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลคนพิการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
(๖) นายบุญธาทู โสภา	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมความเสมอภาคและงานคดี
(๗) นางสาวเสาวลักษณ์ วิจิตร	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการพิเศษ
(๘) นายพิชฎะ ใหญ่แก่นทราย	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
(๙) นางสาวยิ่งลักษณ์ ศรีบุญเรือง	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
(๑๐) นายอนุศิษฐ์ แซ่สง	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ

นักวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร ประธานกรรมการประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการบริหารงานสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

๒) การลงพื้นที่ศึกษาดูงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในพื้นที่เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้แทนภาคประชาสังคมด้านคนพิการที่เข้าร่วมงานสมัชชาคนพิการระดับภูมิภาค ๔ ภาค

(๑) ภาคเหนือ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๙ ณ โรงแรมคุ้มภูคำ จังหวัดเชียงใหม่

(๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ณ โรงแรมสุนีย์แกรนด์ โฮเทล แอนด์ คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ จังหวัดอุบลราชธานี

(๓) ภาคกลาง เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ โรงแรมเดอะ ทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร

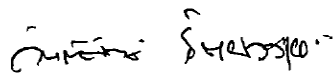
(๔) ภาคใต้ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ โรงแรมร้อยเกาะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓) การจัดสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน หมายเลข ๓๐๖ – ๓๐๘ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

๔) การศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง เอกสารจากหน่วยงาน เอกสารวิชาการ รายงานวิจัย และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการพิจารณาศึกษาที่มีความถูกต้อง ชัดเจน และมีรายละเอียดสมบูรณ์มากที่สุด

๒. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้เสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะกรรมการได้มีมติรับรองรายงานดังกล่าว โดยให้ถือว่าเป็นรายงานซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษา พร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ เพื่อให้ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบกับผลการพิจารณาศึกษา รวมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบต่อไป

(นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ)

เลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กิจการเด็ก เยาวชน

สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานผลการพิจารณาการศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕

คณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งเป็นแนวทางขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตลอดจนเป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในอนาคต จึงมอบให้คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการพิจารณาการศึกษาแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ อันประกอบด้วยสาระสำคัญ ๒ ประเด็น ได้แก่ ๑) พิจารณาการศึกษาการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ และ ๒) จัดทำข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ รัฐบาล และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

รายงานผลการพิจารณาการศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ฉบับที่ ๕ ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. พิจารณาการศึกษาการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้ลงพื้นที่รวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากเวทีสมัชชาคนพิการภูมิภาค ๔ ภูมิภาค ทั่วประเทศ เพื่อรับฟังข้อมูลและเสียงสะท้อนจากคนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ซึ่งคนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ดีแล้ว แต่ยังมีปัญหาการนำไปสู่การปฏิบัติ ปัญหาการประสานงานของหน่วยงานรัฐต่างกระทรวง ทบวง กรม ปัญหาการดูแลกลุ่มคนพิการหลากหลายกลุ่มและคนพิการข้ามช่อน รวมถึงปัญหาพื้นฐานต่าง ๆ อาทิ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ เป็นต้น และเห็นว่ายุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ นั้น ล้วนมีความสำคัญที่ต้องใช้ขับเคลื่อนงานด้านคนพิการ จึงควรต้องกำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับต่อไป โดยเน้นการกำหนดแนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติให้มีผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนงานตามแผนฯ ฉบับที่ ๔ และข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนฯ ฉบับที่ ๕ และจากเวทีการสัมมนารับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ จำนวน ๑๓ ประเด็น ดังนี้

๑. ควรบรรจุยุทธศาสตร์ที่ ๑ - ๕ ของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ เพื่อขับเคลื่อน

ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง กำหนดเป้าหมายการทำงานและตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในแผน เพื่อความชัดเจนในการวางแผนการทำงาน การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ การติดตามประเมินผล เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และได้ผลการทำงานตามเป้าหมายที่วางไว้ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางและมาตรการส่งเสริมให้กลไกขององค์กรด้านคนพิการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน

๒. ควรสร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนพิการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการทุกมิติ ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

๒.๑ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย อาทิ คนพิการรุนแรง คนพิการในพื้นที่ห่างไกล กลุ่มชาติพันธุ์ คนเร่ร่อน คนพิการที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร และกลุ่มคนที่รอการประเมิน วินิจฉัย ความพิการ เป็นต้น

๒.๒ จัดทำชุดสิทธิประโยชน์และชุดบริการ ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

๒.๓ จัดระบบสวัสดิการให้สอดคล้องกับความต้องการของครอบครัวคนพิการ และผู้ดูแลคนพิการแต่ละประเภทความพิการ

๒.๔ กำหนดค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือ และเยียวยาคนพิการที่ได้รับความเดือนร้อนจากภัยพิบัติให้เป็นไปตามข้อเท็จจริง

๓. ควรเร่งดำเนินการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ครอบครัวคนพิการ และผู้ดูแลคนพิการด้วยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยยกระดับคณะกรรมการขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เป็นคณะกรรมการขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ที่มีอิสระในการดำเนินงาน มีกลไกติดตามและประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการปฏิบัติตามข้อตกลงระดับชาติ หรือข้อตกลงระหว่างประเทศ

๔. ควรสร้างสภาพแวดล้อมสาธารณะและบริการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยต้องดำเนินการทั้ง ๓ ส่วน คือ (๑) การออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design : UD) (๒) การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) และ (๓) การมีระบบเสริมหรือระบบบริการที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) รวมถึงกฎหมายหรือระเบียบการให้บริการ ได้แก่

๔.๑ มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกของสภาพแวดล้อมสาธารณะและมาตรฐานการให้บริการ

๔.๒ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ระดับจังหวัด โดยให้คณะกรรมการมีสัดส่วนผู้แทนจากองค์กรด้านคนพิการ เพื่อทำหน้าที่ระบุความต้องการ ให้ข้อมูลและความคิดเห็น ตลอดจนติดตามการจัดสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะที่ทุกคน รวมทั้งคนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม

๔.๓ แก้ไขปรับปรุงกฎหมายโดยเพิ่มมาตรการและบทลงโทษต่อหน่วยงานที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียมกัน

๔.๔ ควรผลักดันให้มีการออกกฎหมายว่าด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

๕. ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและภาคประชาสังคมด้านคนพิการ ในการทำหน้าที่กำกับ ติดตามการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๖. ควรสร้างความตระหนักรู้และเจตคติที่ดีต่อคนพิการ โดยมุ่งเน้นต่อบุคลากรที่ทำงาน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อคนพิการเป็นลำดับแรก เพื่อจะช่วยสร้างความตระหนักรู้ต่อสาธารณชนต่อไป

๗. ควรกำหนดให้สถานพิการจังหวัดและองค์กรด้านคนพิการจังหวัด นำเสนอประเด็นปัญหาที่มีอยู่ในระดับพื้นที่ เพื่อประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๘. ควรกำหนดกลไกหลักที่มีศักยภาพในการเชื่อมต่อเพื่อบูรณาการแผนฯ การปฏิบัติการ และงบประมาณของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคมด้านคนพิการ ทั้งในระดับพื้นที่ จังหวัด และระดับชาติ

๙. ควรสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการที่จัดตั้งโดยองค์กรด้านคนพิการ เพื่อให้สามารถให้บริการได้ตามมาตรฐาน ตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการ ครอบครัวคนพิการ และผู้ดูแลคนพิการในพื้นที่ มีบริการที่หลากหลาย มีคุณภาพ และมีระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงพิจารณาจัดเตรียมการตั้งงบประมาณแผ่นดินในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายการดำเนินการของศูนย์บริการคนพิการ เพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

๑๐. ควรจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านคนพิการในทุกมิติ รวมถึงข้อมูลสำคัญ ทั้งในเชิงการกำหนดนโยบาย มาตรการหรือกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เพื่อสร้างนวัตกรรมสังคมในการทำงานด้านคนพิการ สนับสนุนการทำงานด้านคนพิการให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน อยู่เสมอ รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันอย่างบูรณาการ

๑๑. ควรจัดทำระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผน โดยประมวลผล และสังเคราะห์บทเรียนจากการทำงานด้านคนพิการ และควรให้ความสำคัญต่อการนำงานวิจัยมาใช้ในการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างทางสังคมและงานการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

๑๒. ควรปรับปรุงกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นเอกเทศ และมีอิสระในการดำเนินงาน โดยมีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการระดับตำบล เพื่อเป็นกลไกการทำงานเชิงรุกในระดับตำบล และมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับกองทุนสุขภาพตำบล และกองทุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๓. ควรบรรจุกรอบการดำเนินงานของพันธกรณีระหว่างประเทศไว้ในแผนฯ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) รวมถึงข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศอื่น อาทิ กรอบการดำเนินงานลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเซนได (The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction ๒๐๑๕ – ๒๐๓๐) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs) และยุทธศาสตร์อินชอนทำสิทธิให้เป็นจริง : สู่มجتمعบูรณาการปราศจากอุปสรรค (Incheon Strategy to Make the Right Real for Persons with Disabilities : Toward Inclusive Society) เป็นต้น

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานผลการพิจารณาศึกษา

เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕

ก - ค

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา

๑.๔ วิธีการพิจารณาศึกษา

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการ

๒.๑.๓ ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

๒.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

๒.๒.๒ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๑ รายงานการวิจัยการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

คุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙
(ระยะครึ่งแผนแรก)

๒.๓.๒ สถานการณ์การขับเคลื่อนงานคนพิการโดยภาคประชาสังคม
ด้านคนพิการ

บทที่ ๓ ผลการพิจารณาศึกษา

๓.๑ ผลการพิจารณาศึกษาการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนา

คุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

๓.๒ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต

คนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๓.๓ ผลการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมมนา

เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕
สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

บทที่ ๔ ข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๑

๑

๒

๒

๒

๓

๕

๕

๕

๖

๘

๑๐

๑๐

๑๑

๑๓

๑๓

๑๓

๑๓

๑๓

๑๓

๑๗

๑๙

๑๙

๑๙

๑๙

๒๑

๒๓

๒๓

๒๓

๒๓

๓๓

๓๓

	หน้า
บรรณานุกรม	๓๗
ภาคผนวก	๓๙
ผนวก ก.	<ul style="list-style-type: none">- ประมวลภาพการเดินทางไปศึกษาดูงาน ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ- ประมวลภาพการสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่งานทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”
ผนวก ข.	<ul style="list-style-type: none">- รายงานคณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ- รายงานที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการและเลขานุการประจำคณะกรรมการ- รายงานที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมการ- รายงานคณะอนุกรรมการ

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เป็นแผนแม่บทที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านคนพิการของประเทศไทยให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีระยะเวลา ๕ ปี ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้ขับเคลื่อนงานด้านคนพิการต่าง ๆ ภายใต้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ คำแถลงนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

สาระสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีหลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิ อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ^๑

วิสัยทัศน์ “คนพิการดำรงชีวิตอิสระร่วมกับทุกคนในสังคมอย่างมีความสุข สามารถเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน”

พันธกิจ ๔ ประการ ได้แก่

- ๑) สร้างสังคมบูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม
- ๒) เสริมพลังคนพิการให้เข้าถึงระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
- ๓) ส่งเสริมการขับเคลื่อนองค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
- ๔) สร้างสังคมให้มีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการ

ยุทธศาสตร์ ๕ ด้าน ได้แก่

- ๑) ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการ
- ๒) สร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
- ๓) สร้างเสริมพลังอำนาจให้แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ
- ๔) ส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย
- ๕) สร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ได้มีการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ซึ่งปัจจุบันเป็นระยะเวลาช่วงท้ายของแผน

^๑ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพปัญญาวิสัย.

ที่จะต้องมีการประเมินผล ทบทวน ความสำเร็จ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคจากการขับเคลื่อนแผนดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นหรือทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นกรอบในการ จัดทำยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ต่อไป

คณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ มีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานด้านคนพิการ ซึ่งจะเป็นการกำหนดทิศทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการในอนาคต จึงมอบหมายให้คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการพิจารณาศึกษาการขับเคลื่อน งานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ และจัดทำข้อเสนอแนะ ต่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ เสนอหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อพิจารณาศึกษาการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

๒) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ได้กำหนดขอบเขตการพิจารณาศึกษา โดยการพิจารณาศึกษา และติดตามผลสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคจากการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นหรือทิศทางการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการที่สำคัญ สำหรับใช้เป็นกรอบในการจัดทำยุทธศาสตร์และจัดทำข้อเสนอแนะต่อทิศทาง การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ เสนอหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไป

๑.๔ วิธีการพิจารณาศึกษา

๑) เชิญบุคคลและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณา อาทิ ผู้แทนจากกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และนักวิชาการที่ศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

๒) ลงพื้นที่ศึกษาดูงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้แทนภาคประชาสังคมด้านคนพิการที่เข้าร่วมงานสมัชชา คนพิการระดับภูมิภาค ๔ ภาค ได้แก่ (๑) ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ (๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด อุบลราชธานี (๓) ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร และ (๔) ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓) จัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

๔) ศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง เอกสารจากหน่วยงาน เอกสารวิชาการ รายงานวิจัย และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑) รับทราบผลสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคจากการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

๒) รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พร้อมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ รัฐบาลและกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อใช้เป็นแนวทางพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ต่อไป

๓) ได้เผยแพร่รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ต่อผู้เกี่ยวข้อง ประชาชน และผู้สนใจ

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ

แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ ตามการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดเกี่ยวกับคนพิการระดับสากล กล่าวคือ ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งมีทหารและประชาชนพิการจำนวนมาก แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการจึงถูกครอบงำด้วยแนวคิดเวทมนิยม ทำให้การดำเนินงานด้านคนพิการเน้นการสงเคราะห์เป็นหลัก หลังจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ครั้งที่ ๒๔๓๐ ได้มีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการเกิดขึ้น โดยให้ความสำคัญเรื่องสิทธิ โอกาส และความเสมอภาคของคนพิการเป็นลำดับ โดยประกาศให้ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๖ – ๒๕๓๕ เป็นทศวรรษของคนพิการพร้อมทั้งกำหนดแผนปฏิบัติการโลก และเมื่อสิ้นสุดทศวรรษคนพิการแล้ว คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิกองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ – ๒๕๔๕ เป็นทศวรรษคนพิการของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งจะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการได้เปลี่ยนเป็นแนวคิดฐานสิทธิ (Rights Based) ขึ้นอย่างชัดเจน^๒

แนวคิดการพัฒนาคนพิการของประเทศไทย เริ่มจากการตราพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ และต่อมาได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ขึ้น ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ การกำหนดบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพของคนพิการไว้อย่างชัดเจน และในปี พ.ศ. ๒๕๕๖^๓ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ เหตุผลของการแก้ไขเนื่องจากยังขาดมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อแก้ไขปัญหาในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ โดยมีสาระสำคัญในการแก้ไขปรับปรุง ได้แก่ ๑) ปรับปรุงประสิทธิภาพเกี่ยวกับการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ จากสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการ เพิ่มบทบาทองค์กรด้านคนพิการเพื่อช่วยเหลือคนพิการ กำหนดให้มีศูนย์บริการคนพิการเพื่อให้ทุกภาคส่วนมาร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กำหนดแนวทางการอุดหนุนเงินกองทุนแก่องค์กรคนพิการ กำหนดวิธีการสร้างงานสร้างอาชีพแก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการให้มากขึ้น และกำหนดแนวทางการช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรให้เหมาะสมตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ ๒) ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มบทบาทสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

^๒ จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร. (๒๕๕๗). รายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ (ระยะครึ่งแผนแรก). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

^๓ สุกุล บริสุทธิ์. คนพิการได้อะไรเพิ่มขึ้นจากการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. เอกสารอัดสำเนา.

แห่งชาติให้มีภารกิจด้านการติดตามตรวจสอบ แนะนำและช่วยเหลือให้คนพิการเข้าถึงสิทธิ ปรับปรุงกลไก การจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เพื่อให้มีคณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทน คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ปรับปรุงวิธีการออกบัตรประจำตัวคนพิการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการมากขึ้น ปรับปรุงการบริหารกองทุนโดยคณะกรรมการบริหาร กองทุนส่วนกลางสามารถมอบอำนาจให้คณะกรรมการระดับจังหวัดอนุมัติใช้จ่ายเงินกองทุนแทนได้เพื่อให้ การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่คนพิการเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และเพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการช่วยเหลือคนพิการ

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ขององค์การสหประชาชาติ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๑^๔ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ มีความมุ่งประสงค์เพื่อส่งเสริม คุ้มครองและประกันให้คนพิการทั้งปวงได้อุปโภคสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การจัดการ เลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสาร และบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมาย ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การทำงาน การรักษาพยาบาล การมีส่วนร่วมทาง การเมืองอย่างเท่าเทียม กับบุคคลทั่วไป อันถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนพิการ

ดังนั้น คนพิการจึงถือเป็นบุคคลหนึ่งของสังคมที่มีความเสมอภาคในการมีโอกาสดังอื่น ต้องได้รับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และรวมไปถึงการเคารพในศักดิ์ศรี ที่มีมาแต่กำเนิดของคนพิการด้วย จึงควรผลักดันให้คนพิการได้มีโอกาสถ่ายทอดความต้องการหรือเรียกร้อง สิทธิของตนในการเข้าถึงและเข้าใช้สิทธิตามกฎหมายหรือในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการ

สังคมในอดีตที่ผ่านมาเชื่อว่าคนพิการทำอะไรไม่ได้และเป็นภาระของสังคม กฎหมายจึงห้าม คนพิการประกอบวิชาชีพทุกชนิด คนหูหนวกและเป็นใบ้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โรงเรียน สถานประกอบการปฏิเสธที่จะรับคนพิการเข้าศึกษา และทำงาน การพบเห็นคนพิการเป็นคนขอทานจึงเป็นเรื่องธรรมดา การช่วยเหลือคนพิการเน้นการ สงเคราะห์ การช่วยคนพิการเป็นเรื่องที่นายกอง แต่การไม่ช่วยเหลือคนพิการเป็นเรื่องปกติ การรับคนพิการ เข้าเรียนหรือเข้าทำงานจะต้องอยู่บนฐานของการสงเคราะห์ แล้วแต่ครูใหญ่หรือเจ้าของสถานประกอบการ เป็นหลัก สังคมในยุคนี้เรียกว่า สังคมเวทนามนิยม ใช้ความรู้สึกเป็นหลัก แล้วแต่ผู้มีอำนาจว่าจะรู้สึกอยากช่วย หรือไม่อยากช่วยเป็นสำคัญ^๕

^๔ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (๒๕๕๒). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). กรุงเทพฯ : หจก.ไอเดีย สแควร์.

^๕ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. (๒๕๕๘). รายงานคณะกรรมการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและ ผู้ด้อยโอกาส ร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูประบบสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมกับประเทศไทย เรื่อง สวัสดิการกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้พิการ คนชายขอบ กรณีสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ.

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ด้วยการรณรงค์ของคนพิการมากกว่า ๑๐ ปี ทำให้มีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่เริ่มจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ เริ่มมีสวัสดิการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้วยกระบวนการทางการแพทย์โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีสิทธิได้รับสื่อ บริการ สื่ออุปกรณ์ บริการ และการช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ แทนพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ มีผลทำให้คนพิการได้รับสวัสดิการบนฐานสิทธิ กล่าวคือ กฎหมายได้กำหนดสวัสดิการที่จำเป็นสำหรับคนพิการค่อนข้างครบถ้วน และกำหนดหน้าที่ของรัฐให้จัดสวัสดิการให้แก่คนพิการทุกคน อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม คนพิการที่ถูกปฏิเสธไม่ได้รับสวัสดิการสามารถร้องต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าตนถูกเลือกปฏิบัติ หากคณะกรรมการวินิจฉัยว่าคนพิการถูกเลือกปฏิบัติ จะมีคำสั่งให้ผู้กระทำการแก้ไข หากผู้กระทำการไม่ดำเนินการแก้ไข คนพิการมีสิทธิฟ้องต่อศาลเพื่อเรียกค่าเสียหาย และศาลมีสิทธิกำหนดค่าเสียหายให้ได้ไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ผู้มีอำนาจจะใช้ความรู้สึกว่าจะให้หรือไม่ให้ก็ได้ ไม่สามารถทำได้อีกแล้ว พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้คนพิการมีสวัสดิการต่าง ๆ ไว้ในมาตรา ๒๐ เช่น มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย ได้รับผู้ช่วยคนพิการในกรณีพิการระดับรุนแรง ปรับปรุงบ้านให้เหมาะสมกับการอยู่อาศัยของคนพิการประเภทนั้น ๆ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอันเป็นสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ มาตรา ๒๐ (๑๐) ยังกำหนดให้สามารถจัดให้มีสวัสดิการอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ในระเบียบ กล่าวคือสามารถกำหนดสวัสดิการเพิ่มเติมให้แก่คนพิการได้อีก เพียงออกเป็นระเบียบเท่านั้น ปัจจุบันมีระเบียบกำหนดให้คนพิการทางการเคลื่อนไหวมีสิทธิได้รับรถโยก เป็นต้น จากการที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติต่างๆ ให้สิทธิและสวัสดิการแก่คนพิการไว้ มีผลทำให้ประเทศไทยสามารถให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ แห่งสหประชาชาติและเข้าเป็นรัฐภาคีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑

นอกจากนี้ มาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดลักษณะ หรือจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

สังคมฐานสิทธิ (Rights-Based Society) อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสังคมสำหรับทุกคน (Society for All) “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Inclusive Society) เป็นสังคมที่ยอมรับความหลากหลายและความเสมอภาค เป็นสังคมที่เชื่อว่าทุกคนรวมถึงคนพิการมีความสามารถ ขอได้รับการสนับสนุนให้ทำเรื่องที่ทำหาย แต่ละบุคคลได้รับการพัฒนาให้ใช้สิ่งที่มียู่หรือเหลืออยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สภาพแวดล้อมอันเป็นสาธารณะและบริการสาธารณะต้องเอื้อให้ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ในสังคมฐานสิทธิหรือสังคมสำหรับทุกคน การพบเห็นคนพิการได้รับการศึกษา มีงานทำร่วมกับบุคคลทั่วไปเป็นเรื่องธรรมดา

เป็นสังคมที่คนพิการไม่ได้เป็นภาระแต่เป็นพลังให้กับสังคม อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายจะกำหนดสวัสดิการให้กับคนพิการค่อนข้างครบถ้วน แต่คนพิการบางคนเท่านั้นที่ได้รับสวัสดิการคือคนพิการในเมือง ส่วนคนพิการในชนบทก็ยังเข้าไม่ถึงสวัสดิการ เพราะหน่วยงานที่ให้บริการตามสวัสดิการนั้น อยู่ที่ส่วนกลาง กระจุกตัวอยู่ในเมือง ปัญหาใหญ่ของสวัสดิการคนพิการคือคนพิการได้รับไม่ทั่วถึงและบริการบางส่วนยังไม่มีมาตรฐาน รัฐยังไม่ได้เอาใจใส่ในการสร้างสภาพแวดล้อมสาธารณะและบริการสาธารณะอย่างจริงจัง คนพิการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงสภาพแวดล้อมสาธารณะและบริการสาธารณะ

ข้อเสนอแนะเพื่อให้คนพิการได้รับสวัสดิการที่มีมาตรฐานสากลและเข้าถึงสภาพแวดล้อมสาธารณะและบริการสาธารณะอย่างทั่วถึง เท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติ จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

- ๑) กำหนดให้สิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมสาธารณะ บริการสาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวก และการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล (Reasonable accommodation) เป็นสวัสดิการ และกำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เป็นเจ้าของสภาพแวดล้อมสาธารณะและบริการสาธารณะรับผิดชอบทำสิ่งเหล่านั้น ให้ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยเฉพาะคนพิการ เมื่อคนพิการใช้ได้อย่างเป็นหลักประกันว่าทุกคนใช้ได้ โดยยึดหลักการว่าต้องจัดทำสภาพแวดล้อมสาธารณะและบริการสาธารณะตามหลักการการออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design) ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก ๒) เร่งจัดตั้งและพัฒนาศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดในฐานะผู้กำกับดูแล และศูนย์บริการคนพิการทั่วไปในฐานะผู้ให้บริการคนพิการโดยตรง โดยเฉพาะศูนย์บริการทั่วไปภาคเอกชน ทั้งนี้ เพื่อให้บริการสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่คนพิการและให้คนพิการมีสิทธิเลือกที่จะใช้บริการศูนย์บริการคนพิการที่ตนพึงพอใจ ๓) พัฒนาระบบการจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือออกพระราชบัญญัติใหม่ตามความเหมาะสม ๔) ให้กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้การสนับสนุนกิจกรรมตาม ๑ – ๓ ในเชิงรุก ด้วยการกำหนดให้กองทุนมีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์ในเรื่องดังกล่าวอย่างแจ่มชัด ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ การปล่อยให้อำนาจกองทุนอยู่ในส่วนราชการทำให้กองทุนทำงานเชิงตั้งรับและนำเงินของกองทุนไปใช้ในงานของส่วนราชการเป็นสำคัญ

ดังนั้น การปฏิรูประบบสวัสดิการสำหรับคนพิการ จึงเป็นการทำสิทธิซึ่งคนพิการได้รับเป็นสวัสดิการให้เป็นจริง (Make the Rights Real) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญใน “ยุทธศาสตร์อินซอน” ที่ใช้กันแพร่หลายในหลายประเทศ ทำให้คนพิการมีการศึกษา มีงานทำร่วมกับคนทั่วไป พึ่งตนเองได้ และเป็นที่ยอมรับของคนอื่นได้ คนพิการที่พึ่งตนเองไม่ได้ ได้รับความช่วยเหลือให้มีคุณภาพชีวิตอย่างที่มีมนุษย์พึงมี คนพิการเป็นความหลากหลายของประชาชน มีสิทธิ เสรีภาพ โอกาสและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป เป็นการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

๒.๑.๓ ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ^๖

^๖ รุ่งเพชร สุมิตนันท์. การขับเคลื่อนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ สู่การปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม. สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๐ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ จาก http://www.tps10.org/index.php?option=com_content&view=article&id=132:2012-03-21-07-06-20&catid=9:10&Itemid=195

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เป็นแผนแม่บทที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านคนพิการของประเทศไทยให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีระยะเวลา ๕ ปี ประเทศไทยได้จัดทำและประกาศใช้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จนถึงปัจจุบัน จำนวน ๔ ฉบับ ดังนี้

๑) แผนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔ ได้กำหนดให้คนพิการเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพมุ่งฟื้นฟูทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพการมีงานทำ และด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

๒) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙ มีเป้าหมายที่สำคัญในการเสริมสร้างทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ สร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนากลไกทางกฎหมาย เพื่อพัฒนาและคุ้มครองสิทธิคนพิการให้มีความเสมอภาค ตลอดจนการพัฒนาคนพิการในทุกมิติรวมถึงการส่งเสริมการรวมตัวขององค์กรด้านคนพิการอย่างเข้มแข็ง

๓) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ ซึ่งในการประกาศแผนดังกล่าวมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ มีจุดเน้นโดยรวมแผนทั้ง ๒ ฉบับที่ผ่านมาไว้ในฉบับนี้ การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้แก่ การผลักดันให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย การพัฒนามาตรฐาน และรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการ การส่งเสริมและพัฒนาล่ามภาษามือ การส่งเสริมอาชีพคนพิการ การส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ การเข้าถึงสิทธิของคนพิการ โดยเฉพาะการรับคนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการ ปรับเปลี่ยนเป็น จากสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง ๒๐๐ คน ต้องรับคนพิการเข้าทำงาน ๑ คน เป็น ๑๐๐ คน ต่อคนพิการ ๑ คน อย่างไรก็ตามประเด็นขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการบนฐานสิทธิอย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งจำเป็นจะต้องคำนึงถึงการเป็นส่วนหนึ่งของคนพิการในสังคม (Inclusive Society) และการส่งเสริมสิทธิที่เป็นจริงของคนพิการ (Make The Rights Real)

๔) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ เน้นการสร้างสังคมบูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม โดยให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการ สร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารโดยให้องค์กรทุกภาคส่วน รวมถึงองค์กรธุรกิจเอกชนจัดให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร สร้างพลังอำนาจให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ รวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนพิการเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ สร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และดำเนินการในทุกมิติในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา ส่งเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการ โดยตระหนักรู้เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศักยภาพ การดำรงชีวิตอิสระ สิทธิ และหน้าที่ของคนพิการ

ดังนั้น ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติแต่ละฉบับที่ผ่านมา ได้เริ่มจากการมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถภาพคนพิการ เน้นไปที่การสร้างตัวคนพิการและมองคนพิการเป็นตัวตั้ง และได้มีพัฒนาการมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน สู่การกำหนดแผนภายใต้สังคมฐานสิทธิและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศักยภาพ การดำรงชีวิตอิสระ สิทธิ และหน้าที่ของคนพิการ จึงจะเห็นได้จากพัฒนาการและเจตนารมณ์ของแผนแต่ละฉบับที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการเชื่อมโยงกัน

อย่างสวยงาม ดังนั้น การกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับต่อไป หากจะกำหนดเป้าหมายเพื่อนำสิทธิไปสู่การปฏิบัติหรือการทำสิทธิให้เป็นจริง ควรเติมเต็มและนำจุดเด่นของแต่ละแผนที่ได้อยู่แล้ว มาทบทวนประเด็น เพื่อสร้างระบบสนับสนุนการทำงานและปิดช่องว่างจากแผนที่ผ่านมาให้มีความสมบูรณ์^๗

๒.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ^๘

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการมีความมุ่งประสงค์เพื่อส่งเสริม ค้ำครองและประกันให้คนพิการทั้งปวง ได้อุปโภคสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการได้กำหนดหลักการทั่วไปให้มีการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การอยู่ได้ด้วยตนเอง รวมถึง เสรีภาพในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง และความเป็นอิสระของบุคคล การไม่เลือกปฏิบัติ การเข้ามีส่วนร่วมและเข้าร่วมได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลในสังคม การเคารพความแตกต่างและการยอมรับว่าคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของความหลากหลายของมนุษย์และมนุษยชาติ ความเท่าเทียมกันของโอกาส ความสามารถในการเข้าถึง ระหว่างชายกับหญิง การเคารพขีดความสามารถของเด็กพิการที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและการเคารพสิทธิของเด็กพิการเพื่อสงวนรักษาอัตลักษณ์แห่งตน อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการระบุว่า รัฐภาคีรับที่จะประกันและส่งเสริมในการทำให้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการทั้งปวงกลายเป็นจริงอย่างเต็มที่ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติในรูปแบบใด ๆ บนพื้นฐานจากความพิการเพื่อการนี้ รัฐภาคีรับที่จะดำเนินการออกมาตรการทางกฎหมาย ทางปกครองและมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อให้มีการปฏิบัติตามสิทธิที่รับรองไว้ในอนุสัญญานี้ ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง รวมทั้งการออกกฎหมายเพื่อแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมาย กฎระเบียบ จารีตประเพณีและทางปฏิบัติที่มีอยู่ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ คำนึงถึงการค้ำครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของคนพิการในนโยบายและแผนงานทั้งปวง ละเว้นไม่เข้าร่วมในการกระทำหรือทางปฏิบัติใด ๆ อันไม่สอดคล้องกับอนุสัญญานี้ และประกันว่าหน่วยงานและสถาบันของรัฐจะกระทำการโดยสอดคล้องกับอนุสัญญานี้ ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความพิการโดยบุคคล องค์กรหรือวิสาหกิจเอกชนใด ๆ รับที่จะดำเนินการหรือส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้า บริการเครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ออกแบบอย่างเป็นสากล ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ โดยควรให้มีการดัดแปลงน้อยที่สุดและค่าใช้จ่ายต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ เพื่อส่งเสริมการจัดให้มีและใช้ประโยชน์ และเพื่อส่งเสริมการออกแบบที่เป็นสากลในการพัฒนามาตรฐาน ดำเนินการหรือส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาและส่งเสริมการจัดให้มีและการใช้เทคโนโลยีใหม่ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เครื่องช่วยในการเคลื่อนไหว อุปกรณ์และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมต่อคนพิการ ทั้งนี้ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกกับ

^๗ ประกาศิต ภาวะสิทธิ. (๒๕๕๙). อภิปรายในการสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่งานทำสิทธิที่เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”. คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : หจก.ไอเดีย สแควร์.

^๘ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (๒๕๕๒). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). กรุงเทพฯ : หจก.ไอเดีย สแควร์.

เทคโนโลยีในราคาที่คนพิการสามารถจ่ายได้ จัดให้มีสารสนเทศที่สามารถเข้าถึงได้แก่คนพิการเกี่ยวกับเครื่องช่วยในการเคลื่อนไหว เครื่องมือ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งเทคโนโลยีใหม่ ตลอดจนความช่วยเหลือบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกในรูปแบบอื่น ส่งเสริมการฝึกอบรมผู้ประกอบการวิชาชีพและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับคนพิการให้ทราบถึงสิทธิที่รับรองไว้ในอนุสัญญาฯ เพื่อให้ความช่วยเหลือและบริการที่ประกันไว้โดยสิทธิเหล่านั้นได้ดียิ่งขึ้น

อนุสัญญาฯ ด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) นับเป็นอนุสัญญาฉบับแรกที่บรรจุกฎกระทรวงสอบไว้ในกฎหมาย โดยประเทศไทยจะมีการทำรายงานการติดตามผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ ด้วยสิทธิคนพิการ หรือ CRPD โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เป็นรายงานหลัก และมีรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นกลไกอิสระเพื่อติดตามดูแลร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคมด้านคนพิการ โดยพิจารณา ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ๑) การหาตัวชี้วัดเชิงโครงสร้าง ๒) การหาตัวชี้วัดเชิงกระบวนการ และ ๓) การหาตัวชี้วัดเชิงผลลัพธ์ และที่สำคัญยังมีรายงานของภาคประชาสังคมเป็นรายงานฉบับที่สามคู่ขนานกันไปด้วย และถือเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานด้านคนพิการในประเทศไทย

๒.๒.๒ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ในการกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นและกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ตลอดจนกำหนดให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ ซึ่งในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดสิทธิคนพิการให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ^๔ โดยมีรายละเอียดและสาระสำคัญแห่งสิทธิคนพิการตามกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

๑) สิทธิการมีส่วนร่วมและการพัฒนาศักยภาพองค์กรให้เข้มแข็ง โดยการกำหนดรูปแบบให้คนพิการและองค์กรของคนพิการ รวมทั้งองค์กรเพื่อคนพิการได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และมีสิทธิได้รับการพัฒนาอย่างเข้มแข็งและเป็นการส่งเสริมให้คนพิการและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการที่จัดตั้งตามกฎหมาย เพื่อให้คนพิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกฎหมาย การร่วมตัดสินใจเชิงนโยบายและวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่

๒) สิทธิการเข้าถึงสวัสดิการสังคม โดยการกำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิคนพิการด้านสวัสดิการการสังคมเป็นไปอย่างทั่วถึงในเรื่องต่าง ๆ อาทิ (๑) สิทธิที่จะได้รับการบริการล่ามภาษามือ (๒) สิทธิที่จะได้รับเงินสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตามมาตรา ๒๐ (๙) (๓) สิทธิที่จะได้รับการจัดให้มีผู้ช่วย

^๔ กองกองทุนและส่งเสริมความเสมอภาคคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (๒๕๕๘). พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ .กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บจก.เฮงเจริญพันธ์.

คนพิการ (๔) สิทธิที่จะได้รับการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการ (๕) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือ เนื่องจากเป็นคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และ (๖) สิทธิผู้ดูแลคนพิการ

๓) สิทธิการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีและการสื่อสารของคนพิการ โดยกำหนดให้คนพิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ในเรื่องการช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารบริการ โทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท ตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ

๔) สิทธิที่จะได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ ตามมาตรา ๒๐ (๑) กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐในเรื่องการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการและสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น

๕) สิทธิทางการศึกษา ตามมาตรา ๒๐ (๒) กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐในเรื่องการศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษา เฉพาะ หรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้การสนับสนุนตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างทั่วถึง

๖) สิทธิที่จะได้รับการส่งเสริมอาชีพและการกำหนดสัดส่วนการจ้างงาน อาทิต มาตรา ๒๐ (๓) กำหนดให้การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ อิสระและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ มาตรา ๓๓ กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐต้องรับคนพิการเข้าทำงานตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง มาตรา ๓๔ กำหนดว่าให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนด ให้ส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา ๓๕ กำหนดแนวทางในการให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการจัดจ้างเหมาะสมช่วงงาน ฝึกงานหรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการแทนการจ้างงานตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด มาตรา ๓๖ กำหนดให้อำนาจแก่เลขาธิการออกคำสั่งเป็นหนังสือให้อายัดทรัพย์สินของนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการซึ่งไม่ส่งเงินที่จะต้องส่งแก่กองทุนด้วย และมาตรา ๓๙ กำหนดให้สำนักงานมีอำนาจออกประกาศ โฆษณาข้อมูลการปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติตามต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อให้เกิดมาตรการลงโทษทางสังคม (Social Sanctions)

๗) สิทธิที่จะได้รับการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ตามมาตรา ๖ กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็น

ประธานกรรมการ มีอำนาจกำหนด วินิจฉัย และมีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ โดยคำสั่งของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด

๘) สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิตามกฎหมาย ทั้งคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง คดีแรงงาน และคดีทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งคนพิการจะได้รับความช่วยเหลือในด้านการให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย การให้ความรู้ทางกฎหมาย การจัดทำนิติกรรมสัญญา การไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอมยอมความ การจัดหาทนายความ และการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ในทางคดี

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๑ รายงานการวิจัยการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ (ระยะครึ่งแผนแรก)^{๑๐}

๑) สถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ พบว่า กลุ่มคนพิการออทิสติก มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตมากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มพิการทางการเคลื่อนไหว พิการทางการเห็น พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม พิการซ้ำซ้อน พิการทางสติปัญญา พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย และพิการทางการเรียนรู้ โดยปัญหาและอุปสรรค ๓ อันดับแรก คือ การช่วยเหลือตนเอง รองลงมา คือ การเงิน/หนี้สิน/ภาระค่าใช้จ่าย และการเดินทาง โดยคนพิการที่ต้องการช่วยเหลือมากที่สุด คือ พิการทางการเคลื่อนไหว รองลงมา คือ ออทิสติก พิการทางสติปัญญา พิการทางการเห็น พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม พิการซ้ำซ้อน พิการทางการเรียนรู้ และพิการทางการได้ยิน หรือสื่อความหมาย และความช่วยเหลือที่ต้องการ ๓ อันดับแรก คือ ด้านอาชีพ/การมีงานทำ รองลงมาคือ ด้านการเงิน/หนี้สิน/ภาระค่าใช้จ่าย และด้านการศึกษา

สถานการณ์ ปัญหา และความต้องการของผู้ดูแลคนพิการ พบว่า ผู้ดูแลคนพิการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สมรสแล้ว จบชั้นประถมศึกษา ทำอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้ ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท ไม่มีเงินออม มีโรคประจำตัว เมื่อแยกประเภทความพิการ พบว่า ผู้ดูแลเด็กออทิสติก มีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ดูแลคนพิการทางสติปัญญา ผู้ดูแลคนพิการทางการเรียนรู้ จิตใจ หรือพฤติกรรม และผู้ดูแลคนพิการซ้ำซ้อน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของผู้ดูแลคนพิการ ๓ อันดับแรก คือ (๑) ปัญหาและอุปสรรคเรื่องการเงิน/หนี้สิน/ภาระ (๒) ปัญหาและอุปสรรคในการทำหน้าที่ดูแลคนพิการ และ (๓) ปัญหาและอุปสรรคเรื่องอาชีพ/การมีงานทำ ส่วนความต้องการในการรับความช่วยเหลือ ๓ อันดับแรก คือ (๑) ด้านอาชีพ/การมีงานทำ (๒) ด้านการเงิน/หนี้สิน/ภาระค่าใช้จ่าย และ (๓) ด้านการศึกษา

๒) ความก้าวหน้าการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของหน่วยงาน พบว่า ยุทธศาสตร์ที่มีการดำเนินการมากที่สุดอันดับ ๑ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างเสริมพลังอำนาจให้แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ จำนวน ๖๙ โครงการ รองลงมาอันดับ ๒ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย จำนวน ๓๑ อันดับ ๓ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึง จำนวน ๒๓ โครงการ อันดับ ๔ คือ

^{๑๐} จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร. (๒๕๕๗). รายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ (ระยะครึ่งแผนแรก). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ จำนวน ๑๕ โครงการ และอันดับ ๕ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการ จำนวน ๑๑ โครงการ

๓) ปัญหาและอุปสรรคของคนพิการแต่ละประเภทในภูมิภาค จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มคนพิการในแต่ละประเภท ผู้ดูแลคนพิการ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนพิการ ๔ ภูมิภาค พบว่า คนพิการแต่ละประเภทมีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ **คนพิการทางการเห็น** (๑) ไม่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเต็มที่ (๒) มีความยากลำบากในการเดินทาง (๓) ครอบครัวไม่ส่งเสริมให้ออกสู่สังคม (๔) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางของคนตาบอดยังไม่ได้รับการพัฒนาและจัดสรรให้มีประสิทธิภาพ (๕) ขาดโอกาสทางการศึกษา เพราะหลายสถาบันการศึกษามักอ้างถึงความไม่พร้อม **คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย** (๑) การเลือกปฏิบัติของคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่ไม่รู้ภาษามือ มองคนพิการในเชิงลบ ทำให้คนพิการไม่กล้าออกมาใช้ชีวิตในสังคมอย่างเปิดเผย เพราะไม่สามารถพูดจาหรือติดต่อสื่อสารกับคนอื่นได้ จึงเกิดความรู้สึกแปลกแยก (๒) คนพิการไม่ยอมรับตนเอง ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพอื่น ๆ ตามมา เพราะคนพิการไม่ได้ออกสู่สังคมจึงเกิดความรู้สึกเครียด วิตกกังวล และกดดันกับการดำเนินชีวิตของตนเอง (๓) การเดินทางค่อนข้างลำบาก เพราะติดปัญหาเรื่องการสื่อสารกับผู้อื่น ทำให้มีโอกาสในการออกสู่สังคมค่อนข้างน้อย **คนพิการทางการเคลื่อนไหว** (๑) เครื่องอำนวยความสะดวก และกายอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับคนพิการยังไม่เพียงพอ และที่มีก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (๒) มีค่าใช้จ่ายการเดินทางค่อนข้างมาก ถ้าขอการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐก็มีระบบขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน (๓) ยังไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการสร้างอาชีพอย่างเต็มที่ ทำให้ไม่มีรายได้ (๔) ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ เพราะลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนยังไม่สะดวกในการเคลื่อนไหว **คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม** (๑) ไม่ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องจากครอบครัว เพราะสมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และหลายครอบครัวมีฐานะยากจน (๒) ขาดโอกาสในการทำงาน **คนพิการทางสติปัญญา** (๑) เจตคติของคนในชุมชนยังไม่ยอมรับคนพิการด้านนี้ เพราะกลัวอาการกำเริบ ไม่กล้าเข้าใกล้ (๒) ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการสร้างอาชีพอย่างเต็มที่ (๓) ครอบครัวของคนพิการที่มีฐานะยากจนจะมีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจของครอบครัว เพราะพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องไปทำงานนอกบ้าน จึงทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลคนพิการได้อย่างต่อเนื่อง (๔) เข้าไม่ถึงสิทธิทางการศึกษาเพราะต้องเข้าเรียนที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเท่านั้น ซึ่งมีความยากลำบากในการเดินทางเพราะตั้งอยู่ห่างไกลจากบ้าน และมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง **คนพิการทางการเรียนรู้** เจตคติของคนในชุมชนยังไม่ยอมรับคนพิการเท่าที่ควร ทำให้คนพิการไม่สามารถออกมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติ **คนพิการซ้ำซ้อน** (๑) ไม่สามารถทำอาชีพใด ๆ ได้เลย ครอบครัวจึงต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้มีปัญหาเรื่องการสร้างรายได้ของครอบครัว ต้องพึ่งพิงแต่เบี้ยยังชีพเพียงอย่างเดียว (๒) ผู้ดูแลคนพิการต้องดูแลคนพิการอย่างใกล้ชิด ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ **คนพิการออทิสติก** (๑) มีความยากลำบากในการเข้าถึงสิทธิในการรักษาพยาบาล (๒) เข้าไม่ถึงสิทธิทางการศึกษา (๓) ยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม (๔) มีพัฒนาการช้า ยังมีปัญหาเรื่องโรคอื่นตามมา เช่น โรคความบกพร่องในการเรียนรู้ (Learning Disabilities : LD) ก็จะทำให้พัฒนาการถอยกลับและยังทำให้เกิดปัญหาในการดูแลมากขึ้น

๔) การได้รับประโยชน์จากยุทธศาสตร์ทั้ง ๕ ข้อของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา (๒๕๕๕ - ๒๕๕๖) จากการจัดสนทนากลุ่ม Focus Group กลุ่มคนพิการ ใน ๔ ภูมิภาค คนพิการและผู้ดูแลได้ร่วมกันประเมินการได้รับประโยชน์ในช่วงครึ่งแรกของแผนฯ สรุปได้ว่า

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติ ต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ : ในปัจจุบันคนพิการไม่สามารถเข้าถึงสิทธิได้อย่างเต็มที่เพราะความล่าช้า ในการทำงานของหน่วยงานราชการที่มีระบบขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน เรื่องกายอุปกรณ์ที่ภาครัฐจัดให้ ก็ยังมี คนพิการหลายคนเข้าไม่ถึง คนตาบอดและหูหนวก หูตึงที่เข้าไปขอรับอุปกรณ์จากทางโรงพยาบาลก็ยังไม่พบว่ามี การเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่ม ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงกายอุปกรณ์เหล่านี้ควรได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานของภาครัฐโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ หรือทางด้านการศึกษาที่คนตาบอดต้องมีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึง สิทธินี้ค่อนข้างมาก เช่น การจ้างคนอ่านหนังสือ การเดินทางไปที่เรียน ฯลฯ หรือด้านสาธารณสุขประโยชน์ ที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ เช่น ทางเท้า ทางลาด ฯลฯ ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขสนับสนุนให้ สามารถใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันนี้คนพิการมีจำนวนมากที่ไม่รู้เรื่องสิทธิ คนพิการทั่วไปส่วนใหญ่ จะรู้แค่เบี้ยยังชีพ ๕๐๐ บาท เท่านั้น แต่สิทธิอื่น ๆ จะไม่รู้เลย คนพิการในชุมชนก็ยังไม่เหมือนเดิม ไม่สามารถนำสิทธิที่ตนเองมีมาใช้ได้

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร ที่คนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ : สิ่งอำนวยความสะดวกยังคงเป็นปัญหาของคนพิการทางการเคลื่อนไหว เช่น ตู้โทรศัพท์ที่มีสำหรับคนพิการ แต่ไม่สามารถเข้าไปใช้บริการได้ หรือหลายท้องถิ่นมีทางลาดแต่ยังไม่ได้ ตามมาตรฐานที่กำหนด หรือการเดินทางโดยรถสาธารณะของคนตาบอดก็ไม่มีเสียงบอก ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ เป็นผลทำให้คนพิการไม่สามารถใช้สิทธิของตนเองได้ตามที่กฎหมายกำหนด แต่โดยภาพรวมถือว่าดีขึ้น แต่คนพิการในระดับรากหญ้าไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างเต็มที่ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีเติบโตเร็วมาก แต่โปรแกรมสำหรับคนตาบอดมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง การจัดสัมมนาคนตาบอดมักจะไม่ได้รับอักษรเบลล์ หรือ ไฟล์เสียง หรือ ไฟล์ Word ฯลฯ ล่วงหน้า

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างเสริมพลังอำนาจให้แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ : การฝึกอบรม เพื่อเสริมพลังอำนาจ กลุ่มที่ได้รับประโยชน์จริง ๆ มักจะเป็นกลุ่มผู้นำคนพิการเท่านั้น แต่ขาดงบประมาณ ในการขยายลงสู่ท้องถิ่น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วคนพิการทุกคนควรได้รับประโยชน์ด้วยเพื่อช่วยให้คนพิการ มีความเข้มแข็งมากขึ้น และสามารถพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการเข้าถึงสิทธิ ของคนพิการในการเข้าร่วมประชุมต่าง ๆ โดยเฉพาะค่าพาหนะในการเดินทางทั้งของคนพิการและผู้ดูแล เพราะบางครั้งการเดินทางไม่ใช่เฉพาะแค่คนพิการเท่านั้น แต่ต้องมีผู้ดูแลมาด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย : ภาพรวมของประเทศ องค์กรของคนพิการมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่สามารถรองรับองค์กรของ คนพิการในระดับท้องถิ่นได้ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะการสนับสนุนเรื่องเงินงบประมาณไม่เพียงพอกับการ พัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง การเสนอขอโครงการขององค์กรคนพิการ มักติดปัญหาและถูกตัดออกจากการพิจารณา แม้ว่าผ่านคณะกรรมการจังหวัดไปแล้วแต่ไม่ได้รับการอนุมัติ คณะกรรมการส่วนกลาง และโครงการก็ไม่ได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาต่อ ทั้ง ๆ ที่บางโครงการมีความสำคัญ มาก นอกจากนี้สภาพคนพิการทุกประเภทบางจังหวัดยังไม่มีเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ ภายในจังหวัด การรวมพลังทางความคิดก็ไม่เกิด จึงส่งผลให้องค์กรด้านคนพิการเกิดการด้อยพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการ : ปัจจุบันถือว่าดีขึ้น เพราะคนในสังคมมีมุมมองกว้าง มีวิสัยทัศน์ที่ดีในการมองคนพิการ แต่ยังไม่ดีมากนัก หากวิเคราะห์เจตคติของสังคม ออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น ยังอยู่ในเวทนานิยม คือ ขึ้นอยู่กับความรู้สึก และความพอใจของเจ้าหน้าที่ (๒) คนพิการและญาติ เมื่อผู้บริหารหรือผู้นำยังติดอยู่ในวังวนของเวทนานิยม ก็จะทำให้คนพิการและญาติของคนพิการเมื่อมีโอกาสเข้าไปอบรมพัฒนาตนเองจะคิดกลัว กังวล ไม่กล้า (๓) บุคคลทั่วไป ยังอยู่ในเวทนานิยม คิดว่า การโยนเศษเหรียญบาทให้คนพิการ จะได้บุญ นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ คนพิการยังเข้าถึงน้อยมาก ไม่สามารถเข้าไปทำงานตามความต้องการได้ เพราะสถานประกอบการมีเจตคติที่ไม่ต้องการคนพิการเข้าทำงาน อาจจะมีมองว่าคนพิการทำอะไรไม่ได้เลย จึงหลีกเลี่ยงโดยการจ่ายเงินสมทบแทนการจ้างงานคนพิการ

๕) ข้อเสนอแนะให้เร่งรัดการดำเนินงานในช่วงครึ่งหลังของแผน ๔ (๒๕๕๘ - ๒๕๕๙) จากการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ในช่วงครึ่งแรกของแผนฯ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๗) ผู้ติดตามและประเมินผลมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมุ่งเน้นการดำเนินงานในช่วงครึ่งหลังของแผนฯ (๒๕๕๘ - ๒๕๕๙) ใน ๗ ประเด็นหลัก ดังนี้

(๑) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติควรมุ่งเน้นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ ๔ คือ การเสริมพลังองค์กรคนพิการให้เข้มแข็งจะช่วยให้คนพิการมีหลักประกันในการเข้าถึงสิทธิและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง โดยการส่งเสริมให้สภาคนพิการทุกประเภทในระดับจังหวัดเป็นแกนหลักในการสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรของคนพิการในท้องถิ่น สนับสนุนให้องค์กรคนพิการขยายเครือข่ายกระจายออกสู่อำเภอต่าง ๆ อย่างทั่วถึงเพื่อให้เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น และสนับสนุนงบประมาณในการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ประจำองค์กรด้านคนพิการ เพื่อช่วยเหลืองานด้านเอกสารต่าง ๆ ขององค์กร

(๒) ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ ควรสร้างหลักประกันให้คนพิการเข้าถึงสิทธิด้านกายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยความพิการ เช่น รถวีลแชร์ ขาเทียม เครื่องช่วยฟัง ฯลฯ ที่มีคุณภาพและเพียงพอกับจำนวนคนพิการที่มีอยู่จริงในสังคม พร้อมทั้งบริการซ่อมกายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยความพิการตลอดอายุการใช้งาน

(๓) กระทรวงแรงงานควรขยายการฝึกอาชีพอิสระให้กลุ่มคนพิการควบคู่กับการพัฒนาฝีมือแรงงานของคนพิการ ฝึกคนพิการให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) พร้อมทั้งจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์

(๔) กระทรวงสาธารณสุขควรจัดตั้งกลุ่มงานจิตเวชในทุกโรงพยาบาล และสนับสนุนให้อาสาสมัคร (อสส.) หรือผู้ช่วยผู้ดูแลคนพิการ เข้ามาช่วยเหลือดูแลคนพิการในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

(๕) กระทรวงศึกษาธิการควรมุ่งเน้นการส่งเสริมให้คนพิการได้รับการศึกษาในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยการผลิตครูการศึกษาพิเศษให้เพียงพอและมีคุณภาพ รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้ครูการศึกษาพิเศษได้รับค่าตอบแทนพิเศษที่เหมาะสม สอดคล้องกับการทำงานหนัก รวมทั้งการเผชิญกับความเสี่ยง และภาวะค่าครองชีพในปัจจุบัน

(๖) การรถไฟแห่งประเทศไทยควรเพิ่มตู้โดยสารเฉพาะคนพิการในแต่ละขบวนให้มากขึ้น พร้อมจัดบริการที่มีคุณภาพ และประชาสัมพันธ์ให้คนพิการรับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิในการเดินทางด้วยรถไฟอย่างเท่าเทียมกับคนปกติ

(๗) ทุกหน่วยงานที่จัดการประชุม สัมมนา ฝึกอบรมคนพิการ ควรสนับสนุนให้ผู้ดูแลคนพิการ เข้าร่วมด้วยทุกครั้ง เพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ดูแลคนพิการให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย รวมทั้ง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการอย่างทั่วถึง และลงลึกในระดับชุมชน

๒.๓.๒ สถานการณ์การขับเคลื่อนงานคนพิการโดยภาคประชาสังคมด้านคนพิการ^{๑๑}

ท่ามกลางความล้มเหลวของวิธีการจัดการกับความพิการแบบต่าง ๆ ทำให้มีคนพิการรวมตัวกัน เริ่มมีการคิดและทำให้ความหมายของความพิการเปลี่ยนไป จากความบกพร่องของอวัยวะมาเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น ไม่ได้เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล แต่เป็นความไม่ลงตัวระหว่างคนส่วนใหญ่กับคนส่วนน้อย ความพิการไม่ใช่ลักษณะเฉพาะบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ต้องบวกกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่ไม่ลงตัว เช่น ติก รถ คอมพิวเตอร์ กฎหมาย ประเพณี จึงกลายเป็นพิการแบบใหม่ เรียกว่า Social Construction of Disability มุมมองดังกล่าวเป็นต้นตอของการขับเคลื่อนงานคนพิการของประชาสังคม ทำให้คนพิการต้องการผันตัวเองออกจากการเป็นผู้ถูกดูแล โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่ม สมาคม ชมรม ขับเคลื่อนผลักดัน จนเกิดอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) ขององค์การสหประชาชาติ และพระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศไทย ซึ่งรับเอาแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนมาว่าความพิการไม่ใช่ความบกพร่องหรือลักษณะด้อยเฉพาะบุคคล แต่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อม และคนพิการไม่ใช่ผู้รับการช่วยเหลือ แต่เป็นเจ้าของสิทธิเสมอด้วยคนอื่น อย่างไรก็ตาม ผลการขับเคลื่อนเรื่องสิทธิคนพิการที่ผ่านมา ปรากฏว่ามีแต่คนพิการ คนใกล้ชิด และเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่รู้เรื่อง แม้แต่เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ หรือ MDGs ขององค์การสหประชาชาติยังไม่มีคำว่าคนพิการแม้แต่คำเดียว เมื่อมีการยกร่างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs ในเวลาต่อมา จึงเกิดการผลักดันให้คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีการกล่าวถึงคนพิการใน SDGs โดยเฉพาะในเป้าหมายว่าด้วยเรื่องสถิติ ว่าจะต้องมีการจำแนกโดยคำนึงถึงเรื่องของคนพิการด้วย

ในส่วนของสังคมไทย แม้จะมีกฎหมายและแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแล้ว แต่ก็ยังไม่มีมีการกล่าวถึงคนพิการอย่างมีนัยสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือแผนยุทธศาสตร์ของประเทศ การนำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการมาขับเคลื่อนในประเทศไทยของภาคประชาสังคม จึงให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจความหมายของคำว่าคนพิการ ว่าไม่ได้อยู่ที่การทำให้ความพิการหายไป แต่คือ ๑) การได้รับโอกาสในการพัฒนาตัวเองอย่างเต็มที่ และ ๒) การมีสภาพแวดล้อมไม่เป็นอุปสรรค เพื่อให้เกิดความเท่าเทียม เป็นสังคมที่ไม่ตกหล่นใคร บริการสาธารณะต่าง ๆ ต้องให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงคนพิการต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตนเอง โดยจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม การให้แต้มต่อ หรือใช้ระบบโควตาเข้ามาช่วย

^{๑๑} มณฑิยา บุญตัน. (๒๕๕๙). บรรยายพิเศษ เรื่อง “ประชาสังคมในการพัฒนาระดับโลก - ท้องถิ่น : คนพิการในฐานะผู้ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)”. เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุม Dipak C'jain ชั้น ๑ อาคารคนเฝ้า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การสร้างความรู้และเข้าใจความหมายของคนพิการในมิติใหม่ดังกล่าว จึงต้องอาศัยเครือข่ายคนพิการที่เข้มแข็ง เพื่อไปผลักดันกฎหมายและขับเคลื่อนเรื่องต่าง ๆ การสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายพิการจึงเป็นแผนงานสำคัญ

ดังนั้น การเคลื่อนไหวของคนพิการมีนัยสำคัญมากกว่าเรื่องสิทธิ แต่เชื่อมโยงถึงเรื่องการสร้าง ความเข้าใจ ลำพังการต่อสู้เฉพาะกลุ่มเพื่อให้คนเห็นปัญหาต่าง ๆ อาจยังไม่เพียงพอ ต้องเป็นเรื่องของสังคมด้วยการขับเคลื่อนเรื่องสิทธิคนพิการจึงต้องไม่ใช่เพื่อตัวคนพิการเอง แต่เพื่อถักทอให้เกิดความยั่งยืนของการพัฒนา และสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ต้องทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมสร้างและได้รับประโยชน์ร่วมกันเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ สิทธิมนุษยชนต้องเป็นไปเพื่อทุกคน โดยคนพิการเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของภาคประชาสังคมที่เริ่มจากการเป็นผู้ถูกดูแลมาเป็นผู้ดูแลตนเอง แล้วผันตัวมาเป็นผู้ร่วมดูแลสังคม เรียกว่า จัดการตนเองและจัดการสังคมร่วมกัน เพื่อสร้างสังคมที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน

บทที่ ๓ ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นว่าแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เป็นแผนแม่บทที่ใช้กำหนดทิศทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในอนาคต จึงมอบหมายให้คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการพิจารณาศึกษาติดตามการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ เพื่อสะท้อนปัญหา อุปสรรค การปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ รวมถึงรับฟังข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำแผนดังกล่าวต่อไป

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยการประชุมกลุ่มย่อยผู้แทนจากภาคประชาสังคมด้านคนพิการที่เข้าร่วมงานสมัชชacunพิการระดับภูมิภาค ๔ ภาคทั่วประเทศ ซึ่งได้ร่วมกันสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมประชุมทั้งทางตรงและทางอ้อม และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” โดยแบ่งการพิจารณาศึกษาออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๓.๑ ผลการพิจารณาศึกษาการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้ประมวลผลการรับฟังความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรคของภาคประชาสังคมด้านคนพิการต่อการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ จากภาคประชาสังคมด้านคนพิการที่เข้าร่วมงานสมัชชacunพิการระดับภูมิภาค ๔ ภาค ทั่วประเทศ^{๑๒} สรุปได้ ดังนี้

๑. การรับรู้และความเข้าใจของภาคประชาสังคมต่อแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พบว่า ยังมีคนพิการจำนวนหนึ่งไม่รู้จักแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ คนพิการจำนวนมากที่รู้จักแต่ไม่รู้รายละเอียดของแผน และมีคนพิการจำนวนน้อยที่รู้ว่าแผนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานด้านคนพิการ

๒. แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติมีความสำคัญต่องานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แต่ยังขาดมาตรการในการบังคับใช้และการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และขาดการสนับสนุนการปฏิบัติตามแผน

^{๑๒} คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสิทธิการสังคมกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๕๙). สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ณ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๖ มกราคม ๒๕๕๙ จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ ๑๒ – ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ และกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๕ – ๖ มีนาคม ๒๕๕๙.

๓. การขับเคลื่อนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุผลตัวชี้วัดตามที่ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ - ๕

๔. ผลสำเร็จตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ คือ การเข้าถึงสิทธิการรับเบี้ยความพิการทันที โดยไม่ต้องรอรอบปีงบประมาณถัดไป

๕. คนพิการยังมีปัญหาและข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ทั้งด้านการส่งเสริมอาชีพ การแพทย์ การเดินทาง และการศึกษา

๖. คนพิการจำนวนมากยังไม่ทราบเรื่องสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการ รวมถึงมีคนพิการที่ยังไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ และยังไม่ได้รับเบี้ยความพิการ

๗. กลุ่มคนพิการทางจิตสังคมหรือผู้บกพร่องทางจิตส่วนใหญ่ยังถูกเลือกปฏิบัติและในกรณีผู้ป่วยทางจิตที่อาการกำเริบ ยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง และองค์กระระดับท้องถิ่นไม่มีงบประมาณในการนำส่งกรณีฉุกเฉิน

๘. คนพิการยังถูกแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ดูแลคนพิการ อาทิ การรับเบี้ยความพิการแทนและการลดหย่อนภาษี

๙. เด็กพิการรุนแรงมีปัญหาในการเข้าถึงสิทธิ ตั้งแต่การรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสิทธิการรักษาพยาบาล สิทธิด้านการศึกษา ไปจนถึงการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ปกครอง

๑๐. คนพิการยังมีปัญหาด้านการจ้างงาน แม้มีความสามารถแต่ไม่ได้รับการจ้างงาน เนื่องจากไม่มีวุฒิการศึกษา

๑๑. คนพิการยังมีปัญหาในการร้องเรียนการจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ คนพิการส่วนใหญ่ยังไม่ทราบขั้นตอน วิธีการ รวมถึงสิทธิในการดำเนินการเพื่อแก้ไขเยียวยาการถูกเลือกปฏิบัติ

๑๒. หน่วยบริการและหน่วยงานที่ส่งเสริมการทำงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในระดับพื้นที่ ยังไม่สามารถบูรณาการการทำงาน เนื่องด้วยยังมีข้อจำกัดของกฎหมาย ระเบียบ และงบประมาณ

๑๓. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ แต่ยังคงขาดมาตรฐานทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงคนพิการยังไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากเครื่องช่วยความพิการ

๑๔. การสร้างสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่เน้นหนักในเรื่องสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ยังมีปัญหาในส่วนของข้อมูลข่าวสาร สัญญาณ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ยังไม่ครอบคลุมทุกประเภทความพิการ

๑๕. การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างเสริมพลังอำนาจให้แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ มีความสำเร็จ สามารถขับเคลื่อนได้ผลเป็นรูปธรรมมากกว่ายุทธศาสตร์ด้านอื่น ๆ อาทิ การจ้างงานคนพิการ มาตราส่งเสริมด้านอาชีพ การเสริมพลังอำนาจให้องค์กรคนพิการ การจัดสรรงบประมาณหัวละบาทลงไปในพื้นที่และให้อำนาจการอนุมัติเงินกองทุนมาลัยระดับจังหวัด

๑๖. งบประมาณด้านคนพิการได้มีการกระจายลงไปในพื้นที่แล้ว แต่ยังคงขาดกลไกสนับสนุนกระบวนการส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงแหล่งทุน

๑๗. กลไกสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงกองทุนยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการทำงานเชิงรุก และมาตรการลงโทษ อาทิ ปัญหาการอนุมัติเงินจากกองทุนมีความล่าช้า ไม่มีกระบวนการเร่งรัดติดตาม และไม่มีมาตรการลงโทษกรณีคนพิการไม่ชำระหนี้เงินกู้

๑๘. การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย มีการขับเคลื่อนดีขึ้น ซึ่งมีผลทำให้องค์กรคนพิการผ่านการรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการเพิ่มมากขึ้น

๑๙. ปัญหาการขาดงบประมาณในการสนับสนุนงานขององค์กรด้านคนพิการและควรกำหนดมาตรการให้องค์กรระดับชาติกระจายงบประมาณเพื่อช่วยเหลือองค์กรระดับจังหวัด

๒๐. องค์กรด้านคนพิการจำนวนมากยังไม่มีสถานที่ตั้ง และเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้องค์กรด้านคนพิการไม่ได้การรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการ

๒๑. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๕ สร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการ ยังไม่ได้ผลเนื่องจากทัศนคติและมุมมองสังคมไทยต่อคนพิการยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คัดค้านความเป็นมนุษย์ รวมถึงกลุ่มเด็กพิการทางสติปัญญา เด็กออทิสติก และเด็กพิการทางการเคลื่อนไหว ระดับรุนแรง ยังคงถูกปฏิเสธให้เข้ารับการศึกษา และคนพิการระดับรุนแรงยังไม่ได้รับสิทธิในด้านต่าง ๆ จึงขาดโอกาสในการพัฒนา

๒๒. สังคมไทยยังมีเจตคติไม่ดีต่อคนพิการทางจิตสังคมหรือผู้บกพร่องทางจิต

๒๓. การดูแลคนพิการทางจิตสังคมในบางพื้นที่ โดยท้องถิ่นและชุมชนช่วยกันดูแล มีอาสาสมัครทำงานในท้องถิ่น ส่งผลให้มีคนพิการทางจิตสังคมออกมาแสดงตัวและเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

๓.๒ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้ประมวลผลข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ จากภาคประชาสังคมด้านคนพิการที่เข้าร่วมงานสมัชชาคนพิการ ระดับภูมิภาค ๔ ภาค ทั่วประเทศ^{๑๓} สรุปได้ ดังนี้

๑. ควรคงยุทธศาสตร์ที่ ๑ - ๕ ของแผนฯ ฉบับที่ ๔ เพื่อนำไปจัดทำไว้ในแผนฯ ฉบับต่อไป โดยมุ่งเน้นให้เกิดการขับเคลื่อนทุกยุทธศาสตร์ของแผนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง กำหนดแนวทาง มาตรการบังคับ และขับเคลื่อนแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติผ่านกลไกขององค์กรด้านคนพิการด้วย

๒. ควรผลักดันให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร ได้มากยิ่งขึ้นและเป็นรูปธรรม และให้คนพิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการระดับจังหวัด

๓. ควรเพิ่มบทลงโทษที่ชัดเจนต่อหน่วยงานที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อที่จะให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

^{๑๓} คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ. (๒๕๕๙). สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ. เพิ่มอ้าง.

๔. ควรเร่งดำเนินการจัดทำมาตรฐานการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงกำหนดให้กรมโยธาธิการ และผังเมืองดำเนินการตรวจสอบมาตรฐานการก่อสร้างอาคารที่ไม่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ คนพิการ และเร่งรัดเพื่อให้การรับรองมาตรฐานการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

๕. ควรบูรณาการเรื่องอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการอย่างเร่งด่วน

๖. ควรทบทวนค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามข้อเท็จจริง ตามความจำเป็นที่ต้องใช้ในการช่วยเหลือ การเยียวยา คนพิการที่ได้รับผลจากภัยพิบัติ โดยเฉพาะในกรณีการซ่อมบ้านเกิดแผ่นดินไหว

๗. ควรพิจารณาจัดทำแผนฯ ให้มีความครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายคนพิการ อาทิ

๑) คนพิการรุนแรง ควรเพิ่มเติมประเด็นเพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิการพัฒนาในทุกมิติ รวมทั้ง การพัฒนาศักยภาพครอบครัว ผู้ดูแล ให้สามารถจัดการปัญหาความพิการในครอบครัวและชุมชน

๒) คนพิการในพื้นที่ห่างไกล ชายขอบ ชาวเขา รวมทั้ง คนพิการที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียน ราษฎร เพื่อให้ความสำคัญในการพัฒนาให้เกิดการเข้าถึงสิทธิและโอกาสของคนพิการ

๓) คนพิการทางจิตสังคม ควรประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และส่งเสริมสนับสนุน ให้เกิดการดูแลคนพิการทางจิตสังคมด้วยครอบครัวร่วมกับชุมชน

๔) กลุ่มผู้ดูแลคนพิการ ควรศึกษาทบทวนระบบสวัสดิการสำหรับครอบครัวคนพิการให้เกิดความ หลากหลายตามประเภทความพิการ อาทิ ผู้ปกครองต้องออกจากงานเพราะต้องดูแลเด็กพิการและมีภาระ ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

๘. ควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยยกระดับ คณะอนุกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เป็นคณะกรรมการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ กลไกการร้องเรียนการจัดการเลือกปฏิบัติในระดับพื้นที่

๙. ควรให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการระดับตำบล โดยสมทบกับกองทุนสุขภาพ ตำบล เน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เน้นกลไกการทำงานเชิงรุกในระดับพื้นที่ ทำให้คนพิการทุกภาคส่วน ในระดับตำบลมีโอกาสเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการมากขึ้น

๑๐. ควรเสนอให้ตั้งสภาเด็กและเยาวชนทุกประเภทความพิการ

๑๑. ควรมีบทบาทที่มีสภาพบังคับหน่วยงานที่ไม่ปฏิบัติตามแผนฯ และมีบทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืน ไม่ดำเนินการตามแผนฯ

๑๒. ควรกำหนดให้สภาคนพิการจังหวัด องค์กรด้านคนพิการจังหวัด หรือหน่วยงานระดับจังหวัด นำเสนอประเด็นปัญหาที่มีอยู่ในระดับพื้นที่ เพื่อประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์

๑๓. ควรเสริมสร้างความเข้มแข็ง และสนับสนุนองค์กรคนพิการ และภาคประชาคมด้านคนพิการ ให้มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการระดับชาติ

๑๔. ควรปรับปรุงกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเป็นเอกเทศและมีอิสระ ในการดำเนินงาน

๑๕. ควรนำกรอบการดำเนินงานของพันธกรณีระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) รวมถึงข้อตกลงและความร่วมมือ ระหว่างประเทศอื่น อาทิ กรอบการดำเนินงานลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเซนได (The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction ๒๐๑๕ – ๒๐๓๐) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs) และยุทธศาสตร์อินซอนทำสิทธิให้เป็นจริง : สู่สังคมบูรณา

การปราศจากอุปสรรค (Incheon Strategy to Make the Right Real for Persons with Disabilities : Toward Inclusive Society) มาพิจารณาประกอบการบรรจุไว้ในแผนฯ ฉบับที่ ๕ ด้วย

๓.๓ ผลการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

คณะกรรมการได้นำเสนอผลสะท้อนจากการรับฟังความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ และข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ จากภาคประชาสังคมด้านคนพิการที่เข้าร่วมงาน สัมมนาคนพิการ ระดับภูมิภาค ๔ ภาค ทั่วประเทศ โดยการจัดสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” เพื่อเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เข้าร่วมสัมมนาจากทุกภาคส่วน^{๑๔} สรุปได้ ดังนี้

๑. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากวิทยากร จำนวน ๓ ท่าน ดังนี้

๑. นายสมชาย เจริญอำนวยสุข อธิบดีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

๑) ทิศทางในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคใหญ่ที่สุดในการทำงานด้านคนพิการ คือ ประเด็นเรื่องทัศนะหรือเจตคติต่อคนพิการ ปัญหาของคนปกติส่วนใหญ่ที่ยังมองคนพิการเพียงมุมเดียว มองคนพิการว่าเป็นวัตถุแห่งบุญ ช่วยคนพิการได้บุญ ในขณะที่คนพิการซึ่งมีทั้งความรู้ ความสามารถ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และต้องการโอกาสในการแสดงความสามารถ ดังนั้น แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ต้องมุ่งเน้นประเด็นการเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมเพื่อให้มองคนพิการว่าเป็นคนปกติทั่วไป ให้โอกาส ให้เกียรติ และเป็นกำลังใจให้คนพิการ รวมถึงการส่งเสริมและทำให้เห็นว่าคนพิการมีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพและสามารถอยู่ร่วมกับคนปกติได้

๒) ประเด็น เรื่อง Accessibility หรือ Universal Design (UD) คือ การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ซึ่งรวมถึงคนพิการ ผู้สูงอายุ เด็ก หญิงตั้งครรภ์ ผู้หญิงและผู้ชาย สามารถใช้ได้ทั้งหมด จึงจะต้องพิจารณาว่าจะทำอย่างไร เพื่อให้คนพิการมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพและสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึงในทุกประเภทความพิการ และนอกจากสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพแล้ว คนพิการต้องสามารถเข้าถึงสิทธิในทุก ๆ ด้าน อาทิ การศึกษา กระบวนการยุติธรรม เศรษฐกิจ จึงต้องมีเครื่องมือและกลไกเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งต้องกำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ อย่างชัดเจน โดยยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ที่ดีอยู่แล้วก็จะได้คงไว้ในฉบับต่อไป และเพิ่มเติมประเด็นใหม่ ได้แก่ การสร้างนวัตกรรมเพื่อคนพิการ อาทิ การจัดทำศูนย์ล่ามภาษามือ (TTRS) เพื่อให้บริการสำหรับการสื่อสารของคนพิการทางการได้ยินกับทั้งคนปกติและคนพิการได้ ซึ่งถือเป็นความก้าวหน้าทางนวัตกรรมที่นำมาใช้

^{๑๔} คณะกรรมการสังคมกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๕๙). สรุปผลการสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๐๖ – ๓๐๘ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒.

กับการทำงานด้านคนพิการ จึงควรกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงนวัตกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

๓) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือ พก. อยู่ระหว่างดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ ปัญหาการอนุมัติเงินกองทุนล่าช้า ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นในระดับ จังหวัด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ต้องรับผิดชอบงานหลากหลายด้าน และงานคนพิการถือเป็นงานหนึ่ง จึงต้องมีการจัดลำดับและตารางงานต่าง ๆ ซึ่งปัญหาทางล้นมือของ พมจ. จึงส่งผลให้เกิดความล่าช้าดังกล่าว สำหรับการพิจารณาอนุมัติเงินจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จะต้องมีการกำหนดวาระเพื่อพิจารณาอนุมัติจากจังหวัด และส่งเรื่องมายังส่วนกลางเพื่อรับเงินดังกล่าว ซึ่งกระบวนการทั้งหมดต้องใช้ระยะเวลา ประมาณ ๓ - ๔ เดือน อย่างไรก็ตาม พก. ได้ประสานงานไปยังทั่วประเทศแล้วเพื่อให้มีการจัดประชุมให้เร็วขึ้น โดยกำหนดตารางงานให้ชัดเจน แต่สำหรับส่วนกลาง พก. ได้กำหนดนโยบายไว้ว่าหากมีโครงการที่เสนอเพื่อขอรับเงินจากกองทุนจำนวน ๑๕ โครงการ ให้มีการนัดประชุมได้ทันที เพื่อให้คนพิการได้รับการดูแลได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น โดยแผนฯ ฉบับที่ ๕ ต้องมีการบูรณาการของทุกภาคส่วน หรือ เรียกว่า “ประชารัฐ” ซึ่งงานด้านคนพิการได้มีการทำงานร่วมกับท้องถิ่น องค์กรคนพิการ และประชาชนมานานแล้วแต่จะดำเนินการอย่างไรให้ความชัดเจนมากขึ้นต่อไป

๔) ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ได้กำหนดประเด็นเพิ่มเติมจากแผนฯ ฉบับที่ ๔ โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

(๑) คนพิการต้องมีศักยภาพเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการทุกด้าน ทั้งด้านอาชีพ ด้านสังคม และด้านสาธารณสุข อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ต้องขยายโอกาสสำหรับคนพิการ ต้องมีการสนับสนุนโดยทันทีและทั่วถึง

(๒) ขจัดการเลือกปฏิบัติลดความเหลื่อมล้ำในสังคม อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้น คนพิการสามารถอยู่ร่วมกับทุกคนในสังคมได้อย่างกลมกลืน อาทิ ประเด็น เบียดเบียนพิการ อัตราส่วนการจ้างงานคนพิการ สังคมมีความเข้าใจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของภาคเอกชนเกี่ยวกับประเด็นการจ้างงานคนพิการตามกฎหมาย ตามมาตรา ๓๓ การจ้างงานคนพิการ มาตรา ๓๔ การส่งเงินเข้ากองทุน และมาตรา ๓๕ การให้สัมปทานจำหน่ายสินค้าหรือบริการ จำนวนกว่าร้อยละ ๙๒ จึงสะท้อนให้เห็นว่าภาคเอกชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ดังนั้น จึงต้องกำหนดให้มีความชัดเจนไว้ในแผนยุทธศาสตร์ ฉบับที่ ๕

(๓) สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งได้มีการดำเนินการมาแล้วจำนวนมากทั้งภาครัฐและเอกชน โดยได้ทำข้อตกลงและความร่วมมือกับภาคเอกชนไว้แล้ว และในแผนต่อไปต้องมีความเข้มข้นมากขึ้น เพื่อต้องการให้ทุกจังหวัด ทุกพื้นที่ ทุกแห่งที่คนพิการไป สามารถเข้าถึงได้ รวมถึง ศาสนสถาน การขนส่งสาธารณะ และสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดไว้ว่าภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ทุกพื้นที่ทั่วประเทศไทย จะต้องเป็นพื้นที่ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด

(๔) องค์กรด้านคนพิการเข้มแข็งมีธรรมาภิบาล กฎหมายกำหนดให้ดูแลองค์กรคนพิการให้มีมาตรฐานตามระเบียบและกฎเกณฑ์ และองค์กรขนาดใหญ่ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนจะต้องทำหน้าที่ไปดูแลองค์กรภายใต้ร่มของตน

(๕) ศูนย์บริการคนพิการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการ จากปัญหาประเด็นความอ่อนแอของศูนย์บริการคนพิการ เนื่องจากไม่มีสถานที่ตั้ง ไม่มีความร่วมมือที่ชัดเจน ไม่มีสถานที่ฝึกอบรม ไม่มีสถานที่เรียน ต้องเดินทางไปโรงเรียนเฉพาะที่ห่างไกล หรือมีความลำบากในการเข้าโรงเรียนเรียนร่วมที่ยังถูกปฏิเสธ ดังนั้น แผนฯ ฉบับที่ ๕ จะต้องดำเนินการเรื่องนี้อย่างเข้มข้น

(๖) บูรณาการงบประมาณด้านคนพิการ และระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โดยในขณะนี้ อยู่ระหว่างการประเมินผลแผนฯ ฉบับที่ ๔ ทั้งนี้ พบว่าจากวงเงินงบประมาณทั้งหมด ได้มีการใช้งบประมาณกว่า ๒ - ๓ พันล้านบาท ที่แต่ละหน่วยงานใช้สำหรับงานด้านคนพิการ จึงเห็นว่าแนวโน้มการบูรณาการงานด้านคนพิการจะดีขึ้นเรื่อย ๆ ในแผนฯ ฉบับต่อไป

(๗) เจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและความพิการ ซึ่งในแผนฯ ฉบับที่ ๕ จะได้ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

๕) ประเด็นข้อตกลงระหว่างประเทศ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ รวมถึงข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศอื่น ๆ อาทิ กรอบการดำเนินงานลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเซนได กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือ พก. ร่วมกับคณะอนุกรรมการจัดทำแผนฯ ฉบับที่ ๕ ซึ่งมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นที่ปรึกษา ได้คำนึงถึงประเด็นดังกล่าวมาโดยตลอด รวมถึงข้อเสนอแนะจากสมาชิกคนพิการและข้อเสนอแนะจากองค์กรด้านคนพิการต่าง ๆ คณะอนุกรรมการจัดทำแผนฯ จะได้นำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผน ๕ ทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพื่อให้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อคนพิการอย่างแท้จริง เพื่อสร้างโอกาส ภายใต้การปฏิบัติต่อคนพิการอย่างให้เกียรติ ให้กำลังใจ สร้างคุณภาพชีวิตสำหรับคนพิการที่ดีขึ้น ทำให้คนพิการอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และเป็นการสร้างสังคมที่คนพิการและคนปกติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

๖) ประเด็นความคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๑) ประเด็นข้อเสนอแนะของผู้แทนคนหูหนวกที่ขอให้มีการติดตั้งระบบสัญญาณไฟเตือนสำหรับคนหูหนวกในสถานที่ต่าง ๆ นั้น จะได้นำข้อเสนอดังกล่าวเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป ซึ่งน่าจะมีความเป็นไปได้ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ก็ต้องการทำธุรกิจให้ธุรกิจที่เป็นมิตรกับคนทั้งมวล ผู้ประกอบการเพิ่มค่าใช้จ่ายอีกไม่มากแต่ได้ความรู้สึกที่ดีขึ้นจากผู้รับบริการ

(๒) ประเด็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อคนพิการ ถือเป็นประเด็นสำคัญซึ่งได้กำหนดไว้ในทุกแผนที่ผ่านมา และในแผนฯ ฉบับที่ ๕ จะเน้นเรื่องนี้เป็นประเด็นหลัก อย่างไรก็ตาม การสร้างเจตคติของคนในสังคมต้องใช้เวลา การกำหนดไว้ในหลักสูตรเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างเจตคติที่ดีได้ต้องใช้หลาย ๆ ส่วน โดยวัฒนธรรม ประเพณีและการปฏิบัติต่อกันให้เห็นเป็นกิจวัตรประจำวันเพื่อทำให้เห็นว่าคนพิการสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมกับคนทั่วไปได้อย่างปกติ จึงจะทำให้เจตคติของสังคมเปลี่ยนไปได้

(๓) ประเด็นแนวทางการทำงานของกระทรวง พม. ในปัจจุบัน มีสายด่วน หมายเลข ๑๓๐๐ และมีทีมงานของ พมจ. ในแต่ละจังหวัดเพื่อลงพื้นที่ไปช่วยดูแลคนพิการและกลุ่มเป้าหมายที่กระทรวง พม. ต้องดูแลและให้การช่วยเหลือ ทั้งนี้ ได้มีการดำเนินการในทุกกรณีตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวง และในขณะเดียวกัน กระทรวง พม. ได้มีการประชาสัมพันธ์การทำงานเพื่อให้สังคมได้รับทราบมากขึ้นด้วย ดังนั้น ปัจจุบันกระทรวง พม. มีรูปแบบการทำงานที่ดีขึ้นกว่าในอดีต ซึ่งมีข่าวการทำงานของกระทรวงอยู่ในพื้นที่สื่อมวลชนทั้งทีวี หนังสือพิมพ์ และในช่องทางอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น

(๔) ประเด็นศิลปินไม่เท่าหาว่าที่เข้ารับประกาศนียบัตรที่ พก. ออกให้ นั้น ถือเป็นเอกสารรับรองความรู้ความสามารถเท่านั้น ในขณะที่กฎหมายควบคุมการขอทานฉบับเดิมยังใช้บังคับเจ้าหน้าที่ก็ยังคงปฏิบัติตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ได้มีการประสานงานไปยังทุกจังหวัดแล้วโดยปลัดกระทรวง พม. ได้ลงนามในหนังสือเพื่อขอผ่อนผันการจับกุมนักร้องในที่สาธารณะ ในระหว่างที่รอกฎหมายฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ และขอให้มีการเตรียมขึ้นทะเบียนเป็นนักแสดงสาธารณะกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือ พมจ. และแจ้งกับท้องถิ่นเมื่อจะทำการแสดงในที่นั้น ๆ

(๕) ประเด็นคนพิการไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร มาตรา ๑๙/๑ จะได้เสนอให้อนุกรรมการด้านกฎหมายพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และมีมติต่อเรื่องดังกล่าวซึ่ง พก. จะได้ดำเนินการตามมติต่อไป ทั้งนี้ ประเด็นดังกล่าวยังมีความเห็นที่ต่างกัน ซึ่งต้องใช้เวลาทำความเข้าใจ เนื่องจากยังมีคนบางกลุ่มเข้าใจว่า มาตรา ๑๙/๑ จะกลายเป็นปัญหาทำให้คนต่างด้าวเข้ามาใช้สิทธิของคนไทย แต่ข้อเท็จจริงเป็นการทำให้คนไทยที่ไม่มีสัญชาติไทยได้เข้าถึงสิทธิของคนพิการตามกฎหมาย

(๖) ประเด็นศูนย์บริการคนพิการ ได้กำหนดไว้แล้วว่าจะเพิ่มเป็นยุทธศาสตร์ของแผนฯ ฉบับที่ ๕ คือ ศูนย์บริการคนพิการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. นายประกาศิต ภาวะสิทธิ์ ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก ๙) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๑) ภาพรวมของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ - ๔ ซึ่งมีการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์และเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติทุกฉบับที่ผ่านมา รวมถึง การกำหนดทิศทางของแผนฯ ฉบับที่ ๕ ดังนี้

(๑) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔ ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ (๒) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (๓) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการอาชีพและการจ้างงาน และ (๔) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม ทั้งนี้ จึงถือได้ว่าแผนฯ ฉบับที่ ๑ เป็นแผนที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถภาพคนพิการ เน้นไปที่ตัวคนพิการ

(๒) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙ ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การส่งเสริมความตระหนักรู้และการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ (๒) เผยแพร่ความรู้ เรื่องความสามารถในการพัฒนาตนเองของคนพิการและศักยภาพของคนพิการ (๓) การวิจัยและการพัฒนา (๔) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการ เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อม (๕) การพัฒนาศักยภาพคนพิการ (๖) การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ (๗) การมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัว และชุมชน และ (๘) การบริหารจัดการแบบบูรณาการ ทั้งนี้ จึงถือได้ว่าแผนฯ ฉบับที่ ๒ เป็นแผนที่มุ่งเน้นระบบสนับสนุน

(๓) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ (๑) ระบบบริหารจัดการ ระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (๒) การส่งเสริมสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (๓) การสร้างเสริมเจตคติที่ดีของคนพิการ ครอบครัว และสังคมที่มีต่อคนพิการ และ (๔) การส่งเสริมและการจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของคนพิการ ทั้งนี้ แผนฯ ฉบับที่ ๓ ได้สร้างกลไกระดับชาติขึ้น โดยผลของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการดังกล่าว จึงถือเป็นกลไก

ระดับชาติที่เกิดผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ แผนฯ ฉบับที่ ๓ ยังได้สร้างกลไกพื้นฐานในหลาย ๆ ด้าน อาทิ การจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคต่อคนพิการให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นของการจ้างงานคนพิการ

(๔) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ (๑) ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ (๒) สร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (๓) สร้างเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย และ (๕) สร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการ ทั้งนี้ ปัจจุบันอยู่ในช่วงท้ายของแผน โดยแผนนี้เริ่มมีการบริหารกลไกหลาย ๆ ด้าน อาทิ การจ้างงานคนพิการ การจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการ ซึ่งเป็นการทำงานที่ต่อเนื่องมาจากแผนฯ ฉบับที่ ๓ ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงถือเป็นแผนที่เสริมกลไกในระดับท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ โดยศูนย์บริการคนพิการเป็นการเชื่อมต่อนโยบายกับงานในพื้นที่

๒) ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ นั้น เมื่อพิจารณาจากแผนฯ ฉบับที่ ๑ – ๔ ซึ่งมีการเชื่อมโยงกันอย่างสวยงาม ดังนั้น แผนฯ ฉบับที่ ๕ หากจะกำหนดเป้าหมายเพื่อนำสิทธิไปสู่การปฏิบัติหรือการทำสิทธิให้เป็นจริง จึงควรพิจารณาว่าจะต้องนำประเด็นใดมาเติมเต็มจากทุกแผนที่ผ่านมาด้วย โดยพิจารณาย้อนกลับไปทุกแผนเพื่อสร้างระบบสนับสนุนขึ้นมาให้มีความสมบูรณ์ อาทิ ระบบสนับสนุนด้านบุคลากร เนื่องจากการพัฒนาศักยภาพคนพิการต้องใช้บุคลากรหลากหลายสาขา หลากหลายมิติ จึงต้องมีระบบพัฒนาบุคลากร เพื่อสร้างคนพิการรุ่นใหม่ให้มีความรู้ มีศักยภาพที่ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการทำงานด้านการพัฒนาคนพิการ ดังนั้น จึงควรมองย้อนกลับไปยังทุกแผนที่ผ่านมา โดยนำจุดเด่นของแต่ละแผนที่ได้อยู่แล้วมาทบทวนทุกประเด็น โดยกำหนดไว้ในแผนฯ ฉบับที่ ๕ เพื่อสร้างระบบสนับสนุนการทำงานและปิดช่องว่างจากแผนที่ผ่านมา ดังนี้

(๑) แผนฯ ฉบับที่ ๑ ซึ่งเน้นการสร้างคนและมองคนพิการเป็นตัวตั้ง ดังนั้น แผนฯ ฉบับที่ ๕ จึงควรมองกลับไปเพื่อสร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาสมรรถภาพคนพิการ ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา และการทำงาน ทั้งนี้ คนทำงานต้องมีความรู้ มีศักยภาพ ที่จะสามารถกลับมาสร้างและสอนต่อไปได้ และเพื่อนำประเด็นต่าง ๆ หรือนวัตกรรมมาต่อยอดจากทุกแผนที่ผ่านมา

(๒) แผนฯ ฉบับที่ ๒ ซึ่งเน้นระบบสนับสนุน แต่แยกส่วนออกจากกัน โดยส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนคนพิการในพื้นที่ที่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมีศักดิ์ศรี ทั้งการทำงาน การศึกษา ดังนั้น แผนฯ ฉบับที่ ๕ จึงควรนำประเด็นเรื่องศูนย์บริการคนพิการ ซึ่งถือเป็นระบบสนับสนุนที่จะสามารถตอบโจทย์ดังกล่าวได้ ควรสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการให้สามารถตอบสนองความต้องการในพื้นที่ ไม่ใช่การขยายผลแบ่งตามจำนวนจังหวัดหรือจำนวนพื้นที่ แต่ควรจัดตั้งตามความต้องการของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง และจัดให้มีบริการที่หลากหลาย ซึ่งหากมีผู้รับบริการจำนวนน้อยก็ควรใช้ระบบส่งต่อ เนื่องจากศูนย์บริการคนพิการหนึ่งศูนย์จะไม่สามารถตอบสนองความต้องการให้ครบถ้วนได้ จึงต้องมีการบริหารจัดการทั้งในระบบพื้นที่และระบบการส่งต่อที่สูงขึ้นมา

(๓) แผนฯ ฉบับที่ ๓ ซึ่งได้กำหนดให้มีระบบบริหารจัดการในระดับชาติ ดังนั้น แผนฯ ฉบับที่ ๕ จึงควรเสริมกลไกการติดตามและประเมินผล การบังคับใช้กฎหมาย การปฏิบัติตามข้อตกลงระดับชาติหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการจัดการเลือกปฏิบัติ แม้ปัจจุบันจะมีอนุกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ แต่ก็ยังเป็นกลไกการร้องเรียนปกติ ยังขาดความเป็นอิสระ

ที่จะสามารถประเมินภาพรวมและจัดทำข้อเสนอแนะได้ ดังนั้น แผนฯ ฉบับที่ ๕ จึงควรสร้างระบบติดตาม ประเมินผล ที่สามารถสะท้อนผลได้อย่างทันที และในช่วงระยะเวลาของแผน ๕ ปี ควรมีกกลไกติดตาม ประเมินผล เพื่อให้สามารถปรับปรุงกระบวนการในระหว่างการทำตามแผนคู่ขนานกันไปด้วย

(๔) แผนฯ ฉบับที่ ๔ ซึ่งเป็นการเริ่มนำกลไกระดับชาติไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น แผนฯ ฉบับที่ ๕ จึงควรพิจารณาประเด็นการกำหนดมาตรฐาน อาทิ มาตรฐานการสร้างสภาพแวดล้อม มาตรฐานการ ให้บริการให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นการจัดอุปสรรคหรือการสร้างสิ่งแวดลอม สำหรับคนพิการ หรือการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) จะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนทั้ง ๓ ส่วน คือ (๑) การออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design : UD) ซึ่งหมายความ รวมถึงคนทุกคน อาทิ รถเมล์ขานต่ำถือเป็นการออกแบบเพื่อคนทุกคน หรือหากเปรียบเทียบกับแว่นตา ที่ถูกออกแบบมาให้มีขาสองข้างที่สามารถใช้สำหรับทุกคน (๒) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีเฉพาะสำหรับคนพิการ หากเปรียบเทียบกับแว่นตา คือ เลนส์แว่นตา ที่จะมีความเฉพาะของแต่ละตัวบุคคล (๓) ระบบเสริมหรือระบบบริการที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) รวมถึงกฎหมายหรือระเบียบการให้บริการ ทั้งนี้ จากแผนฯ ที่ ๓ – ๔ การดำเนินการ ส่วนใหญ่ยังเน้นด้านกายภาพ ดังนั้น แผนฯ ฉบับที่ ๕ ควรกำหนดให้มีความชัดเจนว่าการดำรงชีวิตอิสระ ของคนพิการ การมุ่งเน้นเฉพาะการออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design : UD) ทางกายภาพเพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอ ควรขยายแนวคิดการจัดสภาพแวดล้อมให้ครบทั้ง ๓ องค์ประกอบ เพื่อสนับสนุนให้คนพิการ สามารถดำรงชีวิตอิสระได้อย่างแท้จริง

๓) การวางแผนยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการ รวมถึงการประเมินหรือกำหนดเป้าหมาย โดยในแผนปฏิบัติการควรมีความชัดเจนในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ สำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก ๙) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีกลุ่มเป้าหมายที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มประชากรหลากหลายกลุ่ม อาทิ ผู้สูงอายุ คนไร้สถานะบุคคล คนเร่ร่อน คนไร้บ้าน จึงได้กำหนดกรอบการทำงานสำหรับกลุ่มเฉพาะหรือกลุ่มที่ต้องการบริการเสริมเพื่อการเข้าถึงสุขภาพ จำนวน ๔ ประเด็น คือ (๑) สิทธิและการพิสูจน์สิทธิ อาทิ กลุ่มชาติพันธุ์ คนเร่ร่อน ที่ยังขาดสิทธิ และสิทธิจะมา พร้อมกับการพิสูจน์สิทธิ โดยการออกบัตรหรือการลงทะเบียน (๒) ชุดบริการและสิทธิประโยชน์ เนื่องจากแต่ละกลุ่มประชากรมีความต้องการที่หลากหลาย การลงพื้นที่ให้บริการจึงต้องมีความแตกต่าง ในชุดบริการตามความต้องการ (๓) การเข้าถึงและใช้บริการได้ และ (๔) การสื่อสารสาธารณะและการทำความเข้าใจ โดยทั้ง ๔ ประเด็น ถือเป็นกรอบการทำงานกลุ่มเฉพาะของสำนัก ๙ ซึ่งจะได้นำประเด็นปัญหาของแต่ละ กลุ่มประชากรมาพิจารณาและนำมาสู่แผน “การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรกลุ่มเฉพาะที่ดี (Inclusive society)” โดยมีการแบ่งการทำงานออกเป็น ๕ ระดับ หรือเรียกว่า บันได ๕ ขั้น ได้แก่ (๑) การดำรงชีวิตอย่างอิสระ และมีศักดิ์ศรี (๒) การเข้าถึงการศึกษา เพื่อเข้าสู่การพัฒนาศักยภาพ (๓) การมีงานทำ (๔) การมีส่วนร่วมในสังคม ความเป็นพลเมือง และคุณค่าความเป็นมนุษย์ และ (๕) ระบบสวัสดิการพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมี ศักดิ์ศรี ทั้งนี้ สามารถนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ในการกำหนดกรอบทำงานของคนพิการต่อไป

๔) ประเด็นสถานะทางทะเบียนราษฎรของคนพิการ ไม่ใช่เป็นการพิสูจน์สถานะว่าเป็นคนไทย หรือไม่ แต่เป็นการก่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องสถานะทางทะเบียน ซึ่งสถานะทางทะเบียนก็จะก่อให้เกิดสิทธิ และการพิสูจน์สิทธิของบุคคลนั้น อาทิ กลุ่มบุคคลชาติพันธุ์ที่เป็นคนไทยแต่ยังไม่ได้บัตรประชาชน ซึ่งระบุว่าเป็นคนไทยก็ทำให้เสียสิทธิบางอย่าง แต่ก็ต้องมีสถานะทางทะเบียนที่ชัดเจนว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์

เพื่อรอการพิสูจน์สิทธิต่อไป รวมถึงสถานะแรงงานต่างชาติ ก็จะได้สิทธิและมีการพิสูจน์สิทธิอีกแบบหนึ่ง ดังนั้น จึงเป็นการแบ่งสถานะให้มีความชัดเจน แต่ไม่ใช้การให้สถานะว่าเป็นคนไทย

๕) ประเด็นเจตคติและการติดตามประเมินผล เป็นประเด็นหลักที่ควรนำมาใช้กำหนดทิศทางของแผนฯ ฉบับที่ ๕ เพื่อให้การติดตามและประเมินผลแยกออกมาเป็นงานอิสระ มุ่งเน้นกลไกการจัดการเลือกปฏิบัติและการคุ้มครองสิทธิ อย่างไรก็ตาม ควรให้ความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายหรือตัวชี้วัดที่ชัดเจนตามบันได ๕ ขั้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับแต่ละขั้น เนื่องจากแต่ละประเภทความพิการหรือคนพิการมีความพร้อมและสถานะที่แตกต่างกัน ดังนั้น การดำรงชีวิตอิสระอย่างมีศักดิ์ศรี การศึกษา การมีงานทำ การมีส่วนร่วมในสังคม และมีสวัสดิการพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี จึงถือเป็นหลักประกันในการดำรงชีวิต ซึ่งจะเริ่มที่ขั้นไหนก่อนก็ได้ นอกจากนี้ กลไกการทำงานในแต่ละชั้น ประกอบด้วย ๓ เครื่องมือสำคัญ ได้แก่ (๑) ปรับเจตคติ ทั้งคนพิการและคนรอบข้าง (๒) การพัฒนาทักษะและศักยภาพ ทั้งในส่วนของคนพิการและบุคลากร และ (๓) การลดอุปสรรคและการเพิ่มโอกาส ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการและกฎหมาย

๖) แผนฯ ฉบับที่ ๕ ควรมีการกำหนดเป้าหมายหรือตัวชี้วัดให้ชัดเจน ซึ่งการปรับเจตคติก็ต้องมาจากการเห็นศักยภาพคนพิการ จึงควรมีการพัฒนาด้านการศึกษาสำหรับคนพิการซึ่งมีความสำคัญมาก โดยการกำหนดเป้าหมายทั้งในระยะยาวและระยะสั้น ๆ ไว้เพื่อมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ทั้งนี้ หากมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนจะสามารถกระจายเป้าหมายไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ และสามารถติดตามประเมินผลตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนหรือยุทธศาสตร์มุ่งเป้ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางของแผนยุทธศาสตร์ และจากทุกแผนที่ผ่านมาซึ่งมีแนวคิดและมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันคืออยู่ในระดับหนึ่งแล้ว ทิศทางของแผนฯ ฉบับที่ ๕ จึงควรเสริมให้ยุทธศาสตร์ของทุกแผนที่ผ่านมา มีความสมบูรณ์มากขึ้น พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายที่เป็นผลกระทบจริง ๆ ต่อคนพิการให้ชัดเจนมากขึ้น

๓. นายสมบูรณ์ อภากาศกิจ ผู้ประสานงานเครือข่ายวิจัยภาคใต้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

๑) นโยบายและแผนมักถูกกำหนดไว้ดีแล้ว แต่มีปัญหาในเชิงการปฏิบัติ ซึ่งหัวข้อสัมมนาในครั้งนี้ “การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ถือเป็นวาทกรรมที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ในฐานะที่ทำงานด้านวิจัยและไม่ได้อยู่ในวงการของงานด้านคนพิการ เมื่อพิจารณาผลวิจัยการติดตามประเมินแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ (ระยะครึ่งแรกของแผน) โดย ผศ.ดร.จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยรองรับ และข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ๔๐๐ คน พบว่า ร้อยละ ๒๕.๐ ของคนพิการจบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ ๕๓.๓ ไม่มีงานทำ ร้อยละ ๔๔.๘ มีรายได้เพียง ๑ – ๕,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๗๙.๕ ไม่มีเงินออม ร้อยละ ๒๓.๒ มีหนี้สิน ร้อยละ ๓๖.๕ ยังมีคุณภาพชีวิตเป็นเช่นเดิม ร้อยละ ๑๓.๐ มีคุณภาพชีวิตที่แย่ลง ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจมาก รวมถึงประมวผลเสียงสะท้อนจากภาคประชาสังคมต่อแผนฯ ซึ่งนำเสนอในการสัมมนาช่วงต้นนั้น ก็ได้สะท้อนปัญหาและข้อเสนอแนะหลายอย่าง ซึ่งถือเป็นความท้าทายที่จะมาช่วยกันคิดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

๒) ประเด็นเชิงระบบการกำหนดยุทธศาสตร์ ต้องพิจารณาจากผลการประเมินและผลวิจัยที่หลากหลายเพื่อใช้กำหนดทิศทางของแผนฯ ฉบับที่ ๕ โดยมี ๒ ประเด็น คือ (๑) การสร้างกระบวนการพัฒนาของแผนฯ ฉบับที่ ๕ ให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยใช้โอกาสนี้สร้างการเรียนรู้ของทุกฝ่าย เพื่อให้กำหนดเป้าหมายร่วมกัน และดำเนินการให้แล้วเสร็จทันกรอบเวลา เนื่องจากความล่าช้าเกินกรอบ

เวลาใด ๆ อาจจะทำให้เกิดประโยชน์ลดลง หรืออาจจะกลายเป็นอุปสรรคและเงื่อนไข และ (๒) การคำนึงถึงผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง ซึ่งส่วนใหญ่มักอยู่ในชนบท รวมถึงสร้างกลไกการเชื่อมต่อแผนปฏิบัติการ จึงควรพิจารณาทบทวนระบบทั้งหมดที่มีอยู่ว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งพัฒนาระบบโครงสร้างเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น สร้างระบบหนุนเสริมกลไกต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับจังหวัด ควรมีกลไกหลักเพื่อบูรณาการแผนการปฏิบัติการและงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เพื่อให้มีศักยภาพ มีความแข็งแรง และมีความสามารถที่จะเข้าร่วมกับกลไกของภาคส่วนอื่นต่อไป

๓) ประเด็นเชิงนโยบาย มาตรการและกลไก ซึ่งเป็นโครงสร้างสำคัญที่ต้องมีความชัดเจน การกำหนดมิติเกี่ยวกับสิทธิและความเหลื่อมล้ำที่มีผลต่อการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นให้ชัดเจนทั้งเชิงปฏิบัติการ แผน และการบูรณาการ ต้องมีการวิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจน รวมถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต้องพิจารณาในแต่ละระดับให้มีความเหมาะสม และนโยบายดี ๆ ของกระทรวงเมื่อลงไปในระดับพื้นที่แล้ว ผู้ได้รับผลประโยชน์หรือกลุ่มเป้าหมายตัวจริงมักจะไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ดังนั้น นโยบายสำคัญของแผนยุทธศาสตร์คนพิการ คือ การเสริมพลัง ๒ ระดับ ได้แก่ (๑) ระดับตัวคนพิการและครอบครัว และ (๒) ระดับกลุ่มองค์กรเครือข่ายคนพิการ ซึ่งในระดับองค์กรเครือข่ายคนพิการมีนัยสำคัญมาก หากสามารถทำได้ดี ความเป็นองค์กรและเครือข่ายจะเป็นตัวแทนที่มีพลังอย่างมากในการดำเนินงานด้านคนพิการ

๔) ประเด็นเครื่องมือวิจัย ควรให้ความสำคัญในการนำเครื่องมือวิจัยมาใช้งานด้านคนพิการ โดยใช้เครื่องมือวิจัยปฏิบัติการ ที่เน้นการเสริมพลัง (Empowerment) เพื่อให้คนเก่งขึ้น ผ่านการศึกษาเรียนรู้ ใช้ข้อมูลความรู้ เน้นการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ลองผิดลองถูก มีการสรุปผล สร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงต้องการเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้สนับสนุนเครื่องมือวิจัยรูปแบบนี้ด้วย

๕) ประเด็นการสร้างความรู้ การสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกต่อคนพิการ ควรมีการจำแนกแยกกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน โดยลำดับแรก คือ กลุ่มคนที่ทำงานสัมพันธ์โดยตรงและโดยอ้อมกับคนพิการ และลำดับที่สอง คือ สาธารณชน ซึ่งการจำแนกกลุ่มเป้าหมายจะช่วยสร้างความหมายใหม่ สร้างความคิดเห็นใหม่ สร้างกระบวนการใหม่ และสามารถช่วยคลี่คลายในหลาย ๆ เรื่อง ทั้งด้านสิทธิและเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น การจัดลำดับและให้ความสำคัญแต่ละกลุ่มเป้าหมาย จึงมีนัยสำคัญมากต่อสิ่งที่คาดหวัง

๖) ประเด็นข้อมูลความรู้และระบบฐานข้อมูล ซึ่งนโยบายต่าง ๆ มักจะมีปัญหาด้านระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้สนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ระบบฐานข้อมูลด้านคนพิการ จึงถือเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำมาสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนางานด้านคนพิการ รวมถึงเป็นข้อมูลสำคัญทั้งในเชิงการกำหนดนโยบาย มาตรการหรือกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องมีความชัดเจนในประเด็น เรื่องฐานข้อมูลคนพิการ และมีนัยสำคัญมากต่อการดำเนินงานด้านคนพิการ นอกจากนี้ ควรมีการถอดบทเรียน ประมวลผล สังเคราะห์บทเรียนจากการทำงานด้านคนพิการ เพื่อใช้ต่อยอดหรือตั้งคำถามใหม่ที่เป็นประโยชน์ และเป็นประเด็นสำคัญที่ควรนำไปใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การทำงานด้านคนพิการ

๗) การสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ถือเป็นกำหนดทิศทางเป้าหมายร่วมกันอยู่แล้ว แต่ภายใต้ปัจจัยข้อจำกัดของคนพิการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ประเด็นที่ท้าทาย คือ การบูรณาการทุกเรื่องต่าง ๆ ทั้งนโยบาย วิธีคิด งบประมาณ และหลักการทำงาน ให้เข้าไปสู่การปฏิบัติการและเรียนรู้ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่การทำงานด้านคนพิการให้กว้างออกไป จากที่ทำงานเฉพาะภายในกลุ่มหรือองค์กรเครือข่ายด้านคนพิการ ควรมีการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ให้เพิ่มมากขึ้น

รวมถึงการสร้างนวัตกรรมสังคมใหม่ ๆ ด้วย ทั้งนี้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งเป็นองค์กรที่สนับสนุนด้านความรู้และงานวิจัยพร้อมให้การสนับสนุนในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการใช้เครื่องมือทางการวิจัยซึ่งมีอยู่หลากหลาย เข้าไปมีส่วนช่วยในการทำงานด้านคนพิการ งานวิจัยจึงมีนัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานด้านคนพิการ คนพิการสามารถที่เป็นนักวิจัย นำโจทย์วิจัยจากปัญหาของตนเองเป็นตัวตั้ง และเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนั้นโดยตรง ดังนั้น การใช้ข้อมูล การใช้ความรู้ และการใช้ความจริง จึงมีนัยสำคัญในการเข้ามาช่วยกำหนดแผนฯ ฉบับที่ ๕ เพื่อยกระดับการทำงานด้านคนพิการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น

๒. ข้อซักถาม ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

๑. ผู้แทนเครือข่ายคนพิการทางจิตสังคม เห็นด้วยกับยุทธศาสตร์ที่ ๕ ของแผนฯ ฉบับที่ ๔ ในประเด็นการบรรจุความรู้เรื่องความพิการและคนพิการในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ ซึ่งหากสามารถสร้างให้สังคมเข้าใจถึงความพิการ คนพิการ และแนวโน้มที่จะพิการ อาทิ ผู้ป่วยจิตเวช และเมื่อเกิดความเข้าใจก็จะทำให้ทัศนคติและการปฏิบัติต่อคนพิการดีขึ้น และสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ในแผนฯ ฉบับที่ ๕ ควรให้ภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น

๒. ผู้แทนจากสมาคมคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย เห็นควรเพิ่มเติมและพัฒนากลไกการติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบการดำเนินงานด้านคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมถึงระบบติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. ผู้แทนคนหูหนวกได้มีข้อเสนอแนะ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(๑) เสนอให้สถานที่ต่าง ๆ รวมถึงโรงแรม ควรจัดให้มีสัญญาณไฟสำหรับคนหูหนวกในจุดต่าง ๆ อาทิ สัญญาณไฟเตือนในห้องพักของโรงแรม เพื่อเป็นสัญญาณให้คนหูหนวกได้รู้ว่ามีคนมาเคาะประตูห้องพัก เป็นต้น

(๒) กรณีที่คนหูหนวกได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสาธารณสุขในการให้บริการหรือช่วยเหลือคนป่วยแล้วนั้น ควรมีการมอบใบประกาศนียบัตรสำหรับคนหูหนวกที่เข้ารับการอบรม และควรเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้เข้าไปทำงานในโรงพยาบาลหรือสถานที่บริการสาธารณสุขด้วย

(๓) เสนอให้มีการเพิ่มเติมบริการล่ามภาษามือสำหรับคนหูหนวก กรณีที่คนหูหนวกเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน อาทิ งานศพ งานบวช งานทางศาสนา รวมถึงการแสดงและมหรสพ

(๔) เสนอให้มีล่ามภาษามือประจำอยู่ที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดหรือ พมจ. อย่างน้อยจังหวัดละ ๑ คน

(๕) เสนอให้การจัดการเรียนสอนของคนหูหนวก ควรมีบริการคนที่จะช่วยจดคำบรรยายในห้องเรียนเพิ่มเติมจากล่ามภาษามือเพื่อให้คนหูหนวกสามารถนำไปใช้ทบทวนการเรียนรู้ได้

๔. ที่ปรึกษาคณะกรรมการฯ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน ควรถือเป็นงานหลัก งานใหญ่ งานพื้นฐาน และเป็นจุดเริ่มต้นของประเทศ เนื่องจากเมื่อคนดีก็ย่อมส่งผลให้ครอบครัวดี สังคมดี และประเทศชาติพัฒนาตามไปด้วย และควรสร้างความคิด ความรับผิดชอบ และเจตคติของสังคมก่อนการมุ่งเน้นสร้างกฎเกณฑ์ กติกา ดังนั้น แผนฯ ฉบับที่ ๕ จึงควรเริ่มและมุ่งเน้นการสร้างเจตคติต่อคนพิการให้ชัดเจนเพื่อเป็นพื้นฐานของประเด็นอื่น ๆ ตามมา นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ควรออกมามีบทบาทให้มากขึ้น ต่อประเด็น

ทางสังคม ซึ่งเป็นข่าวทั้งทางสื่อทีวี หรืออินเทอร์เน็ต เป็นต้น และเสนอให้มีศูนย์คุ้มครองสิทธิ คนพิการ
ฉุกเฉิน เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือคนพิการที่ถูกละเมิดสิทธิได้อย่างทันที

๕. ผู้แทนจากสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

(๑) ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งได้มีการแก้ไข
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ในมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ โดยกำหนดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ
การเข้าถึงสิทธิของคนพิการ ตลอดจนกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ให้บริการและจัดสิทธิให้คนพิการ นั้น
ในการจัดทำแผนฯ ฉบับที่ ๕ จะมีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะส่งผลให้หลักการของมาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๑๔
ถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงได้หรือไม่ รวมถึงประเด็นการออกระเบียบตามมาตรา ๑๙/๑ ที่ยังมีปัญหา
ในการออกระเบียบดังกล่าว ดังนั้น ในการจัดทำแผนฯ ฉบับที่ ๕ จะมีการนำประเด็นตามมาตรา ๑๓
มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๙/๑ มาใช้กำหนดแผนฯ ฉบับที่ ๕ หรือไม่

(๒) ประเด็นศิลปินไม่เท่าขาว ซึ่งได้รับผลกระทบในระหว่างรอการบังคับใช้กฎหมายควบคุม
การขอทานฉบับใหม่ ซึ่งตามกฎหมายปัจจุบันการแสดงในที่สาธารณะยังไม่ถูกกฎหมาย แม้จะมีหลักฐานว่า
ได้ผ่านการอบรมจากสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยร่วมกับกระทรวง พม. แล้วก็ตาม ดังนั้น จึงขอทราบ
ความชัดเจนและวิธีปฏิบัติในระหว่างรอกฎหมายควบคุมการขอทานฉบับใหม่บังคับใช้

(๓) เสนอให้มีการจัดการงานด้านคนพิการ ซึ่งต้องสร้างให้เกิดความสมดุลระหว่างความเชื่อ
และปัญญาของคนในสังคมไทย โดยสร้างให้เกิดการปฏิวัติทางความรู้ ความเชื่อและปัญญาที่ถูกต้อง

๖. ผู้แทนจากสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา ได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

(๑) ประเด็นการทำบัตรคนพิการ ควรมีการพิจารณาปรับปรุงเงื่อนไขการทำบัตรคนพิการ
เนื่องจากคนพิการทางจิตจะต้องมีญาติหรือผู้ปกครองรับรอง แต่ผู้ป่วยจิตเวชส่วนใหญ่มักอยู่คนเดียว
ทำให้ไม่มีผู้รับรอง รวมถึงเงื่อนไขและข้อจำกัดอื่น ๆ ที่ยังเป็นอุปสรรคในการทำบัตรคนพิการทางจิตสังคม

(๒) ประเด็นการรับคนพิการเข้าทำงาน ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้แล้วนั้น แต่กลุ่มคนพิการ
ทางจิตสังคมมักจะได้รับเลือกเป็นลำดับท้าย เนื่องจากสถานประกอบการยังไม่เข้าใจสภาพปัญหาของ
คนพิการทางจิตสังคม จึงทำให้คนพิการทางจิตสังคมไม่สามารถเข้าสู่ระบบการทำงานได้

(๓) ประเด็นสถานรองรับผู้ป่วยจิตเวชที่ได้รับการรักษาแล้วจากโรงพยาบาลกรณีไม่มีญาติ
มีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งปัจจุบันมีผู้ป่วยจิตเวชจำนวนมากที่ได้รับการรักษาแล้วต้องส่งกลับบ้านแต่ไม่มีญาติ
จึงต้องส่งต่อไปยังสถานรองรับ ซึ่งปัจจุบันมีเพียงแห่งเดียว คือ สถานสงเคราะห์บ้านกึ่งวิถี นอกจากนี้ มีการใช้
ระบบฝากไว้กับสถานที่คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งก็ยังมีปัญหาด้านบุคลากรผู้ดูแล ยังไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ
ทางจิตเวช

บทที่ ๔

ข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

คณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งเป็นแนวทางขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตลอดจนเป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในอนาคต จึงมอบให้คณะกรรมการกิจการคนพิการพิจารณาศึกษาแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ อันประกอบด้วยสาระสำคัญ ๒ ประเด็น ได้แก่ ๑) พิจารณาศึกษาการขับเคลื่อนงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ และ ๒) จัดทำข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ รัฐบาล และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้รับฟังความคิดเห็นต่อประเด็นการขับเคลื่อนงานตามแผนฯ ฉบับที่ ๔ และข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนฯ ฉบับที่ ๕ ดังกล่าวข้างต้น จากผู้แทนเครือข่ายภาคประชาสังคมด้านคนพิการที่เข้าร่วมประชุมสมัชชาคนพิการในระดับภูมิภาค ๔ ภูมิภาค และรับฟังความคิดเห็นจากผู้แทนเครือข่ายภาคประชาสังคมด้านคนพิการในภาคกลางจากการสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ณ อาคารรัฐสภา ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการขับเคลื่อนงานด้านคนพิการ คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการจึงได้สังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น โดยมีข้อเสนอแนะต่อทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ จำนวน ๑๓ ประเด็น^{๑๕} ดังนี้

๑. **ควรบรรจุยุทธศาสตร์ที่ ๑ – ๕ ของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔** เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง กำหนดเป้าหมายการทำงานและตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในแผน เพื่อความชัดเจนในการวางแผนการทำงาน การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ การติดตามประเมินผล เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และได้ผลการทำงานตามเป้าหมายที่วางไว้ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางและมาตรการส่งเสริมให้กลไกขององค์กรด้านคนพิการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน

^{๑๕} คณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๕๙). หนังสือคณะกรรมการสังคมฯ ด่วนที่สุด ที่ สว(สนช)(กมธ.๓) ๐๐๑๙/๒๔๕๐ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ เรื่อง ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ เรียง ประธานคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. เอกสารอัดสำเนา.

๒. ควรสร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนพิการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อเพิ่มโอกาส การเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการทุกมิติ ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

๒.๑ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย อาทิ คนพิการรุนแรง คนพิการในพื้นที่ห่างไกล กลุ่มชาติพันธุ์ คนเร่ร่อน คนพิการที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร และกลุ่มคนที่รอการประเมิน วินิจฉัยความพิการ เป็นต้น

๒.๒ จัดทำชุดสิทธิประโยชน์และชุดบริการ ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

๒.๓ จัดระบบสวัสดิการให้สอดคล้องกับความต้องการของครอบครัวคนพิการ และผู้ดูแลคนพิการ แต่ละประเภทความพิการ

๒.๔ กำหนดค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือ และเยียวยาคนพิการที่ได้รับความเดือนร้อนจากภัยพิบัติ ให้เป็นไปตามข้อเท็จจริง

๓. ควรเร่งดำเนินการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ครอบครัวคนพิการ และผู้ดูแลคนพิการ ด้วยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยยกระดับ คณะอนุกรรมการขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เป็นคณะกรรมการขจัดการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ที่มีอิสระในการดำเนินงาน มีกลไกติดตามและประเมินผลการบังคับใช้ กฎหมาย รวมถึงการปฏิบัติตามข้อตกลงระดับชาติ หรือข้อตกลงระหว่างประเทศ

๔. ควรสร้างสภาพแวดล้อมสาธารณะและบริการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ อย่างเท่าเทียมกัน โดยต้องดำเนินการทั้ง ๓ ส่วน คือ (๑) การออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design : UD) (๒) การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) และ (๓) การมีระบบเสริม หรือระบบบริการที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) รวมถึงกฎหมายหรือระเบียบ การให้บริการ ได้แก่

๔.๑ มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกของสภาพแวดล้อมสาธารณะ และมาตรฐานการให้บริการ

๔.๒ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและ ใช้ประโยชน์ได้ระดับจังหวัด โดยให้คณะกรรมการมีสัดส่วนผู้แทนจากองค์กรด้านคนพิการ เพื่อทำหน้าที่ ระบุความต้องการ ให้ข้อมูลและความคิดเห็น ตลอดจนติดตามการจัดสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะ ที่ทุกคน รวมทั้งคนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม

๔.๓ แก้ไขปรับปรุงกฎหมายโดยเพิ่มมาตรการและบทลงโทษต่อหน่วยงานที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ในการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อม และบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียมกัน

๔.๔ ควรผลักดันให้มีการออกกฎหมายว่าด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

๕. ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและภาคประชาสังคมด้านคนพิการ ในการทำหน้าที่กำกับ ติดตามการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๖. ควรสร้างความตระหนักรู้และเจตคติที่ดีต่อคนพิการ โดยมุ่งเน้นต่อบุคลากรที่ทำงาน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อคนพิการเป็นลำดับแรก เพื่อช่วยสร้างความตระหนักรู้ต่อสาธารณชนต่อไป

๗. **ควรกำหนดให้สภาคนพิการจังหวัดและองค์กรด้านคนพิการจังหวัด นำเสนอประเด็นปัญหาที่มีอยู่ในระดับพื้นที่** เพื่อประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๘. **ควรกำหนดกลไกหลักที่มีศักยภาพในการเชื่อมต่อเพื่อบูรณาการแผนฯ การปฏิบัติการและงบประมาณของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคมด้านคนพิการ ทั้งในระดับพื้นที่ จังหวัด และระดับชาติ**

๙. **ควรสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการที่จัดตั้งโดยองค์กรด้านคนพิการ** เพื่อให้สามารถให้บริการได้ตามมาตรฐาน ตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการ ครอบครัวคนพิการ และผู้ดูแลคนพิการในพื้นที่ มีบริการที่หลากหลาย มีคุณภาพ และมีระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงพิจารณาจัดเตรียมการตั้งงบประมาณแผ่นดินในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายการดำเนินการของศูนย์บริการคนพิการเพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

๑๐. **ควรจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านคนพิการในทุกมิติ** รวมถึงข้อมูลสำคัญทั้งในเชิงการกำหนดนโยบาย มาตรการหรือกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เพื่อสร้างนวัตกรรมสังคมในการทำงานด้านคนพิการ สนับสนุนการทำงานด้านคนพิการให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัยและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันอย่างบูรณาการ

๑๑. **ควรจัดทำระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผน** โดยประมวลผลและสังเคราะห์บทเรียนจากการทำงานด้านคนพิการ และควรให้ความสำคัญต่อการนำงานวิจัยมาใช้ในการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างทางสังคมและงานการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

๑๒. **ควรปรับปรุงกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ** ให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นเอกเทศ และมีอิสระในการดำเนินงาน โดยมีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการระดับตำบล เพื่อเป็นกลไกการทำงานเชิงรุกในระดับตำบล และมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับกองทุนสุขภาพตำบล และกองทุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๓. **ควรบรรจุกรอบการดำเนินงานของพันธกรณีระหว่างประเทศไว้ในแผนฯ** ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) รวมถึงข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศอื่น อาทิ กรอบการดำเนินงานลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเซนได (The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction ๒๐๑๕ – ๒๐๓๐) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs) และยุทธศาสตร์อินซอนทำสิทธิให้เป็นจริง : สู่อสังคมนวัตกรรมปราศจากอุปสรรค (Incheon Strategy to Make the Right Real for Persons with Disabilities : Toward Inclusive Society) เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เทพเพ็ญวานิสัย.

กองกองทุนและส่งเสริมความเสมอภาคคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (๒๕๕๘). **พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บจก.เฮงเจริญพินล้าน.

คณะกรรมการสิทธิการสังคมกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๕๙). **สรุปผลการสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”** วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๐๖ – ๓๐๘ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒.

คณะกรรมการสิทธิการสังคมกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๕๙). **หนังสือคณะกรรมการสังคมฯ ส่วนที่ ๓๓ ที่ สว(สนช)(กมธ.๓) ๐๐๑๙/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ เรื่อง ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔** เรียบ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. เอกสารอัดสำเนา.

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสิทธิการสังคมกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๕๙). **สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ณ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๖ มกราคม ๒๕๕๙ จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ ๑๒ – ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ และกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๕ – ๖ มีนาคม ๒๕๕๙.**

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. (๒๕๕๗). **รายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ (ระยะครึ่งแผนแรก).** คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ประกาศิต กายะสิทธิ์. (๒๕๕๙). **อภิปรายในการสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิที่เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”.** คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสิทธิการสังคมกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.

มณฑิยา บุญตัน. (๒๕๕๙). **บรรยายพิเศษ เรื่อง “ประชาสังคมในการพัฒนาระดับโลก - ท้องถิ่น : คนพิการในฐานะผู้ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)”.** เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุม Dipak C’jain ชั้น ๑ อาคารศนิเวศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งเพชร สุमितนันท์. การขับเคลื่อนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙
สู่การปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม. สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๐ สำนักงานปลัดกระทรวง
การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙
จาก http://www.tps010.org/index.php?option=com_content&view=article&id=132:2012-03-21-07-06-20&catid=9:10&Itemid=195

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. (๒๕๕๘). รายงานคณะกรรมการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูประบบสวัสดิการสังคมที่เหมาะสม
กับประเทศไทย เรื่อง สวัสดิการกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้พิการ คนชายขอบ กรณีสวัสดิการ
สังคมสำหรับผู้พิการ.

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์. (๒๕๕๒). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ Convention on the Rights of Persons
with Disabilities (CRPD). กรุงเทพฯ : หจก.ไอเดีย สแควร์.

สุพล บริสุทธิ์. คนพิการได้อะไรเพิ่มขึ้นจากการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
คนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. เอกสารอัด
สำเนา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

- ประมวลภาพการเดินทางไปศึกษาดูงาน ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ
- ประมวลภาพการสัมมนา เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

ประมวลภาพการเดินทางไปศึกษาดูงาน
ประกอบการพิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕
ของคณะกรรมการสิทธิการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สถานิติบัญญัติแห่งชาติ
ณ จังหวัดเชียงใหม่
ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๖ มกราคม ๒๕๕๙

ประมวลภาพการเดินทางไปศึกษาดูงาน
ประกอบการพิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕
ของคณะกรรมการการศึกษาดูงานคนพิการ ในคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ณ จังหวัดอุบลราชธานี
ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

ประมวลภาพการเดินทางไปศึกษาดูงาน
ประกอบการพิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕
ของคณะกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ณ กรุงเทพมหานคร
ระหว่างวันที่ ๕ - ๖ มีนาคม ๒๕๕๙

ประมวลภาพการเดินทางไปศึกษาดูงาน
ประกอบการพิจารณาศึกษา เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕
ของคณะกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙

ประมวลภาพการสัมมนาของคณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เรื่อง “ทิศทางของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕
สู่การทำสิทธิให้เป็นจริงและการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”
วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๐๖ - ๓๐๘ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

ภาคผนวก ข.

- รายนามคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- รายนามที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการและเลขานุการประจำคณะกรรมการ
- รายนามที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมการ
- รายนามคณะอนุกรรมการ

**คณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สถานิติบัญญัติแห่งชาติ**

๑. นายวัลลภ ตังคณานูรักษ์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายมณฑิเยร บุญตัน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางสุวรรณี สิริเวชชะพันธ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. พลอากาศเอก ชนัท รัตนอุบล	โฆษกคณะกรรมการ
๖. นายแถมสิน รัตนพันธุ์	กรรมการและที่ปรึกษา
๗. พลตรี จารึก อารีราชการันย์	กรรมการและที่ปรึกษา
๘. พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์	กรรมการและที่ปรึกษา
๙. พลเอก วีรณ ฉันทศาสตร์โกศล	กรรมการและที่ปรึกษา
๑๐. นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์	กรรมการ
๑๑. รศ.กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย	กรรมการ
๑๒. พลเอก ธีระวัฒน์ บุญยะประดับ	กรรมการ
๑๓. นายปรีชา วัชรภักย์	กรรมการ
๑๔. พลตำรวจเอก พงศพัศ พงษ์เจริญ	กรรมการ
๑๕. พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรดม	กรรมการ
๑๖. พลเอก ไพชยนต์ คำทันเจริญ	กรรมการ
๑๗. นายยุทธนา ทัพเจริญ	กรรมการ
๑๘. พลเอก ยุทธศิลป์ โดยชื่นงาม	กรรมการ
๑๙. พลเอก อุดุลยเดช อินทะพงษ์	กรรมการ
๒๐. พลเอก อรุณ สมตน	กรรมการ
๒๑. พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์	กรรมการ
๒๒. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	เลขาธิการคณะกรรมการ

**ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ
และเลขานุการประจำคณะกรรมการ**

๑. นางจิราภรณ์ เล้าเจริญ	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๒. ดร. เฉลิมชัย ยอดมาลัย	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๓. นางสาวเบญจวรรณ อ่านเป็รื่อง	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๔. นางพวงแก้ว กิจธรรม	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๕. นายสมชาย เจริญอำนวยสุข	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๖. รศ.ดร. อาชญญา รัตนอุบล	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๗. ดร. อธิพล ปรีดีประสงค์	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๘. นายนิวัฒน์ กาญจนภูมินทร์	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๙. ดร. พรรณรัตน์ เกรียงวัฒนา	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๑๐. นายวงศ์พันธ์ ธัญยพัต	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๑๑. นายวิญญู พิทักษ์ปกรณ์	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๑๒. นางอำไพวรรณ ตรีสกุล	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๑๓. นางอาทิตยา นรารววัชร	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๔. นางนฤมล ล้อมทอง	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๕. นายกันติพจน์ ศรีบุญรัตน์	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๑๖. นางสาวฐาปนีย์ สุขสำราญ	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๑๗. นางธันท์ธร์ นิธิธีรพัชร	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๑๘. นายรณฤทธิ์ มงคลรัตน์	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๑๙. ทพ.ดร. อุดมศักดิ์ ศรีสุทิวา	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๐. นายเอกพิทยา เอี่ยมคงเอก	เลขานุการประจำคณะกรรมการ

ที่ปรึกษาภคตมศักดิ์คณะกรรมการ

๑. นางกัระณา สุมาวงศ์
๒. นายเกียรติศักดิ์ เทพผดุงพร
๓. นางจันทิรา กิตติฐิติกุล
๔. นายนิติ ถาวรวิชัย
๕. นางผาณิต พูนศิริวงศ์
๖. นางเพ็ญพักตร์ ศรีทอง
๗. ดร. สมบูรณ์ วราห์บัณฑิตวิทย์
๘. นางรัตนา ตฤณารังสี
๙. พลตำรวจโท สันติ เพ็ญสูตร
๑๐. นายสุรวัฒน์ ชมพูพงษ์
๑๑. นายอโณทัย ฤทธิปัญญาวงศ์
๑๒. พลโท อัครชัย จันทร์โตชะ
๑๓. พลอากาศตรี อีทพร คณะเจริญ

คณะอนุกรรมการกิจการเด็ก และเยาวชน

๑. คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. พลตำรวจเอก พงศพัศ พงษ์เจริญ	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๓. นางเพ็ญศรี เคียงศิริ	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๔. รศ.ดร. คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์	อนุกรรมการ
๕. นางรัชกร เหมะจันทร	อนุกรรมการ
๖. นายภูมิสรรค์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
๗. นางเทพวัลย์ ภรณวลัย	อนุกรรมการ
๘. นายบุรินทร์ สุขพิศาล	อนุกรรมการ
๙. นางนฤมล ล้อมทอง	อนุกรรมการและโฆษก
๑๐. นายกันติพจน์ ศรีบุญรัตน์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นายแถมสิน รัตนพันธุ์	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๒. พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๓. รศ. จินตนันท์ ชญาตร์ ศุภมิตร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. รศ.ดร. อาชญญา รัตนอุบล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. ดร. สมบูรณ์ วราห์บัณฑิตวิทย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. ดร. พรรณรัตน์ เกรียงวัฒนา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๗. นายวิญญู พิทักษ์ปกรณ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๘. นายเศรษฐา ศิระฉายา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๙. นางธนันท์จร นิธิธีรพัชร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๐. นายเฉลิมชัย ยอดมาลัย	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๑. นายรณฤทธิ์ มงคลรัตน์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๒. นางสาวริน ลิขิตาภรณ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๓. นายโชติเวชญ์ อึ้งเกลี้ยง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๔. นายพันธุ์ เจตนลิน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๕. นางสาวพรทิพย์ เตชะสมบูรณาจิก	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๖. นางสาวถนอมขวัญ ณ ป้อมเพชร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๗. ประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๘. นายวงศกร ภูทอง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๙. นายอิทธิพล สงวนตีกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

**คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
ในมิติทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์**

๑. พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรตม	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. พลเอก ธีระวัฒน์ บุญยะประดับ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก อรุณ สมตน	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. พลเอก บุญลือ วงษ์ท้าว	อนุกรรมการ
๕. นางธิดา ศรีไพพรรณ	อนุกรรมการ
๖. นายนิวัฒน์ กาญจนภูมิินทร์	อนุกรรมการ
๗. ศาสตราจารย์พินิจ กุลละวณิชย์	อนุกรรมการ
๘. นาวาโท สมพล มหาสิงห์	อนุกรรมการ
๙. นางสาวอรุณโรจน์ เลี่ยมทอง	อนุกรรมการ
๑๐. นางเมธินี รัตตสาร	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. รศ.ดร. อาชัญญา รัตนอุบล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๒. ดร. พรรณรัตน์ เกรียงวัฒนา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๓. นายวงศ์พันธ์ ฌันชัยพัฑ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. ดร. สมบูรณ์ วรหัทธินทรวิทย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. พลอากาศตรี อิทธิพร คณะเจริญ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. นายสุรศักดิ์ นันทวิริยกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการกิจการสตรี

๑. นางสาวรณิ สิริเวชชะพันธ์	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก วีรณัน ฉันทศาสตร์โกศล	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. นางสุชาดา นันทะพานิชสกุล	อนุกรรมการ
๕. ดร. สุชาดา เมฆรุ่งเรืองกุล	อนุกรรมการ
๖. นางสุทิตินี เมธีประภา	อนุกรรมการ
๗. นายพิสุทธิ ทรัพย์วิจิตร	อนุกรรมการ
๘. ดร. สืบสวัสดิ์ วุฒิวรดิษฐ์	อนุกรรมการ
๙. นางรัตนา สัยยะนิฐิ์	อนุกรรมการ
๑๐. พลตรี วีระศักดิ์ นาทะสิริ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นางกัระณา สุมาวงศ์	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๒. นายสมชาย เจริญอำนาจสุข	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๓. นายเกียรติศักดิ์ เทพผดุงพร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. นางอำไพวรรณ ตรีสกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. นายสุรวัฒน์ ชมภูพงษ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. ทพ.ดร. อุดมศักดิ์ ศรีสุทิวา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๗. ดร. พรรณรัตน์ เกรียงวัฒนา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๘. นางฐิตตะวัน เฟื่องฟู	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๙. นางกรรณิการ์ จรัสอุไรสิน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๐. นางสาวฐาปนีย์ สุขสำราญ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๑. นางสาวเบญจวรรณ อานเป็รื่อง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๒. ศาสตราจารย์ วันทนีย์ วาสิกะสิน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๓. นายราชันย์ บุญธิมา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ

๑. นายมณฑิเตอร์ บุญตัน	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. พลอากาศเอก ชนิต รัตนอุบล	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์	อนุกรรมการและที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๕. นางสาววันทนี พันธ์ชาติ	อนุกรรมการ
๖. นายวิฑูต บุณนาค	อนุกรรมการ
๗. นางอาทิตา นรารวัชร	อนุกรรมการ
๘. นายรัตน์ กิจธรรม	อนุกรรมการ
๙. นางพวงแก้ว กิจธรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๐. นายธีรยุทธ สุขนครวิท	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๑. นายสมชาย เจริญอำนวยสุข	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๒. นายต่อพงศ์ เสลานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๓. แพทย์หญิงวัชรา รั้วไพบูลย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. นายชูศักดิ์ จันทยานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. นางเบญจา ชลธาร์นนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. นางพิมพ์า ขจรธรรม	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๗. นายศุภชีพ ดิษเทศ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๘. นายสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๙. นายอนุชา รัตนสินธุ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๐. นายประกาศิต กายะสิทธิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการสังคม
กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สถานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑. นางสาวศิริพร ภิญโญสิริธร	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการ
การพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
๒. นางธนยา สิงห์มณี	นิติกรชำนาญการ
๓. นางสาวพิมพ์ปญา อติสิราวัชร	นิติกรชำนาญการ
๔. นางสาวเพชรรัตน์ ฉัตรเพชร	วิทยากรชำนาญการ
๕. นางสาวฉัตรสุดา ศิริวงศ์	นิติกรปฏิบัติการ
๖. นางสาวจิตตินันท์ ประสารแสง	วิทยากรปฏิบัติการ
๗. นางกนกพร สาตประดับ	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๘. นางสาวจิณณพัท ไชวิเชียร	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๙. นายสุริยะ อุปลาบัติ	นักวิชาการสนับสนุนงานนิติบัญญัติด้านวิชาการ
๑๐. นางสาวนธิดา ศรีอุตะ	พนักงานสนับสนุนการประชุม
๑๑. นายรุ่งเพชร งามพร้อม	พนักงานสนับสนุนการประชุม
-

กลุ่มงานคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก
เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๕ - ๖ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๖